

Maďarský jazyk a literatúra

Vzdelávacia oblasť **Jazyk a komunikácia**

Podoblasť vyučovania prvého jazyka – jazyky národnostných menšín

Metodická príručka pre
1. stupeň (1. a 2. cyklus)
a 2. stupeň (3. cyklus) ZŠ s VJM

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

Maďarský jazyk a literatúra

Metodická príručka k vyučovaniu maďarského jazyka
a literatúry pre 1., 2. a 3. cyklus základných škôl
s vyučovacím jazykom maďarským

Mgr. Andrea Győző

Mgr. Kornélia Várady

PaedDr. Gyöngyi Ledneczka, PhD.

doc. Gabriella Petres, PhD.

Mgr. Judit Ürge

PaedDr. Lívia Tímárová

Obsah

<u>ÚVOD</u>	4
<u>1 Metodické a pracovné listy pre 1. cyklus</u>	8
<u>1.1 Szabados Melinda: Fények az avar alatt – egy őszi barátság meséje</u>	8
<u>1.1.1 TANÍTÓI ÚTMUTATÓ</u>	8
<u>1.2 Mi rejtőzik a lombkoronában?</u>	14
<u>1.2.1 TANÍTÓI ÚTMUTATÓ</u>	14
<u>1.2.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	17
<u>1.3 Zelk Zoltán: A tölgyfa születésnapja</u>	19
<u>1.3.1 TANÍTÓI ÚTMUTATÓ</u>	19
<u>1.3.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	23
<u>1.4 Szabados Melinda: Fények az avar alatt – egy őszi barátság meséje</u>	25
<u>1.4.1 TANÍTÓI ÚTMUTATÓ</u>	25
<u>1.4.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	28
<u>2 Metodické a pracovné listy pre 2. cyklus</u>	31
2.1 Weöres Sándor: Csiribiri	31
<u>2.1.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	31
<u>2.1.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	33
2.2 Szegedi Katalin: Lenka	36
<u>2.2.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	36
<u>2.2.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	37
2.3 Speciális módszerek	42
<u>2.3.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	42
<u>2.3.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	44
2.4 Az emberiség álma a repülés	47
<u>2.4.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	47
<u>2.4.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	49
2.5 A denevér	55
<u>2.5.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	55
<u>2.5.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	57
<u>3 Metodické a pracovné listy pre 3. cyklus</u>	61
3.1 József Attila: Mama	61
<u>3.1.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	61
<u>3.1.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	63

<u>3.2 Tóth Krisztina: A tolltartó</u>	67
<u>3.2.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	67
<u>3.2.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	69
<u>3.3 Fontos az egészséges életmód</u>	75
<u>3.3.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	75
<u>3.3.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	77
<u>3.4 Márai nap Kassán</u>	81
<u>3.4.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ</u>	81
<u>3.4.2 TANULÓI FELADATLAP</u>	83
<u>PRÍLOHA</u>	87
<u>Použité texty</u>	87
<u>Zoznam odporúčaných literárnych diel pre 2. a 3. cyklus</u>	90
<u>POUŽITÁ LITERATÚRA</u>	95

Metodická príručka z maďarského jazyka a literatúry slúži ako materiál pri implementácii nového kurikula s osobitným dôrazom na prácu s textom a moderné vyučovacie metódy. Je určená pre učiteľov a učiteľky základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Jej cieľom je poskytnúť praktickú podporu pri plánovaní a realizácii vyučovacích hodín, ktoré rozvíjajú jazykové, literárne a komunikačné kompetencie žiakov a žiačok v súlade s výkonovými a obsahovými štandardmi predmetu.

Publikácia kladie dôraz na prácu s textom, ktorý nie je vnímaný len ako prostriedok na získavanie informácií, ale predovšetkým ako cesta k rozvoju kritického myslenia, interpretácie a tvorivej produkcie. Text, ktorý môže byť literárny alebo vecný, súvislý alebo nesúvislý, sa stáva primárnym nástrojom pre porozumenie, analýzu a praktické jazykové úlohy.

K literárnym textom uvádzame v prílohe aj zoznam literárnych diel pre 2. a 3. cyklus. V zozname sú diela zoskupené podľa tematických okruhov, ktoré sa nachádzajú vo vzdelávacom štandarde pri komponente recepcia umeleckých textov. V zozname odporúčaných literárnych diel je vo veľkej miere zastúpená súčasná detská literatúra, lebo tieto diela sú tematicky a jazykovo blízke žiakom a žiačkam a umožňujú im ľahšie porozumieť, interpretovať a hodnotiť texty.

Vzhľadom na rôznorodosť aktivít žiakov a žiačok zameraných na recepciu, produkciu a interakciu je vhodné pracovať s jedným textom na niekoľkých vyučovacích hodinách alebo aj vo viacerých ročníkoch. Príklad na prácu s rovnakým textom v rôznych ročníkoch uvádzame v metodickom liste pre 1. a 3. ročník prvého cyklu.

Príručka obsahuje pracovné listy pre žiakov a žiačky a metodické usmernenia pre učiteľov a učiteľky.

Pracovné listy pre žiakov a žiačky pokrývajú všetky komponenty a ponúkajú širokú škálu rôznorodých, motivujúcich a veku primeraných úloh. Od vybratého textu závisí, ktoré komponenty sú v akom rozsahu zastúpené. Úlohy sú navrhnuté tak, aby rozvíjali čítanie s porozumením, písomný a ústny prejav, gramatické a lexikálne zručnosti žiakov a žiačok.

Metodické usmernenia pre učiteľov a učiteľky majú jasnú štruktúru a obsahujú:

- názov jednotlivých komponentov, ktoré sú zastúpené v úlohách,
- výber výkonových a obsahových štandardov, ktoré sa napĺňajú prostredníctvom daných konkrétnych úloh,
- tematický okruh – názov tematického okruhu, ktorý určí obsahové zameranie textu,
- metodické vysvetlenie k úlohám – konkrétne inštrukcie, odporúčané metódy a formy práce, ďalej sú uvedené aj návrhy na diferenciaciu podľa náročnosti úloh.

Príručka slúži ako praktický sprievodca, ktorý učiteľom a učiteľkám pomáha plánovať a realizovať vyučovacie hodiny, resp. vyučovacie jednotky tak, aby boli rovnomerne zastúpené všetky komunikačné jazykové činnosti (čítanie, hovorenie, písanie, počúvanie).

Učitelia môžu príručku používať pri príprave vyučovacích jednotiek ako metodický rámec,

pri práci na vyučovacej hodine ako zdroj konkrétnych tvorivých aktivít, otázok a úloh v rámci pracovných listov, pri hodnotení ako nástroj na sledovanie pokroku žiakov a žiačok v oblasti čítania s porozumením, komunikácie a tvorivosti, pri integrácii doménových a prierezových gramotností.

Pracovné listy sú primárne koncipované ako inšpiračný zdroj a vzorový materiál. Učitelia majú plnú kompetenciu modifikovať ich rozsah a náročnosť v súlade s konkrétnymi potrebami žiakov a žiačok.

Príručka obsahuje prílohy:

- nesúvislé vecné texty, ktoré sú spracované v metodických listoch,
- zoznam odporúčaných literárnych diel pre 2. a 3. cyklus.

Metodické odporúčania

Spracovanie metodologickej príručky je v súlade so štátnym vzdelávacím programom a uprednostňuje komplexnú pedagogickú činnosť v rámci vyučovania maďarského jazyka a literatúry. Komplexnosť predmetu predpokladá organické prepojenie predmetových oblastí (písanie, čítanie, hovorenie, počúvanie, jazykové prostriedky, pravopis), ktoré sa navzájom ovplyvňujú a podporujú.

Vyučovanie má zohľadňovať predchádzajúce vedomosti žiakov a žiačok a klásť dôraz na systematizáciu vedomostí, diferenciaciu a spoluprácu. Diferenciácia, t. j. diferencovaný obsah učiva, je najefektívnejším spôsobom na zohľadnenie individuálnych potrieb, možností, vedomostí a schopností všetkých žiakov a žiačok. Výber konkrétnej organizačnej formy vyučovania závisí od cieľov vyučovacej hodiny, obsahu učiva, didaktických metód, schopností a potrieb žiakov a žiačok.

Na vyučovacích hodinách maďarského jazyka a literatúry sa majú uplatňovať základné pedagogické princípy a okrem tradičných metód (diskusia, prezentácia, vysvetľovanie, ilustrácia, precvičovanie) sa podporuje aj kreativita a produktivita žiakov a žiačok.

Cieľom je, aby sa žiaci a žiačky v 1. cykle naučili komunikovať, čítať a písať vo svojom materinskom jazyku. Najdôležitejšími cieľmi v 1. cykle sú:

1. rozvíjanie jazykových zručností – hovorené, čitateľské a pisateľské zručnosti – techniky čítania, písania, pravopisné a komunikačné zručnosti,
2. rozvíjanie jazykových schopností/spôsobilostí – ústna a písomná tvorba textu, porozumenie čítanému a vypočutému textu,
3. rozvíjanie spolupráce – budovanie osobných, sociálnych, kognitívnych a komunikačných kompetencií na vyučovacích hodinách a riešenie problémov.

V 1. cykle sú rôznorodé učebné pomôcky a didaktická technika neoddeliteľnou súčasťou vyučovacieho procesu a zohrávajú kľúčovú úlohu pri zvyšovaní efektivity a atraktivity výučby. Didaktická technika umožňuje sprostredkovanie zvukových a vizuálnych záznamov a interaktívnu prácu s digitálnym obsahom. Správny výber a efektívne využitie učebných pomôcok a didaktickej techniky sú kľúčové pre dosiahnutie stanovených didaktických cieľov.

Na vyučovacích hodinách maďarského jazyka a literatúry sa odporúča uplatňovať a striedať rôzne formy a metódy vyučovania:

1. Individuálna práca poskytuje možnosť uplatnenia diferenciacie a motivácie.
2. Práca vo dvojiciach sa môže využiť na získavanie a aplikáciu nových vedomostí – jej hodnotiaci potenciál je určený úrovňou spolupráce medzi dvojicami.
3. Skupinová práca ponúka priestor členom skupiny formulovať svoje myšlienky samostatne, ale zároveň zažiť aj radosť zo spoločnej práce – pri vytváraní skupín sa zohľadňujú schopnosti, postoje, záujmy, vzájomné pochopenie a úroveň vedomostí žiakov.
4. Kooperatívne vyučovanie je založené na vzájomnej spolupráci žiakov v malých heterogénnych skupinách. Hlavným cieľom je, aby žiaci spoločne riešili úlohy, ktoré sú rozdelené na časti a prispôbené ich schopnostiam, a vykonávali praktické činnosti v atmosfére rovnoprávnosti a spolupráce, pričom sa kladie dôraz nielen na vedomosti, ale aj na rozvoj sociálnych a komunikačných spôsobilostí. Medzi techniky a metódy kooperatívneho vyučovania patria napr. myšlienkové mapy, prostredníctvom ktorých spoločne tvoria vizuálne zhrnutie danej témy. Kooperatívne vyučovanie je efektívnym nástrojom na rozvoj komplexnej osobnosti žiaka a žiačky. Prispieva k zlepšeniu klímy v triede a vzťahov medzi žiakmi. Hodnotí sa nielen výsledok práce, ale aj proces spolupráce a príspevok jednotlivca.
5. Projektová metóda je založená na záujmoch žiakov a žiačok a spoločných aktivitách učiteľa a žiaka/žiačky, pri ktorej sú žiaci/žiačky vedení k samostatnému spracovaniu

komplexných úloh alebo problémov (projektov) spätých so životnou realitou. V projekte môžu pracovať individuálne, vo dvojiciach, v skupine. Úlohy, ktoré majú splniť, sú rozdelené podľa stupňa ich náročnosti a zložitosti. Projekty môžu zohľadňovať doménové a prierezové gramotnosti. Dôležitým prínosom nie je len konečný výsledok, ale samotný proces práce, počas ktorého žiaci a žiačky získavajú jazykové vedomosti a zručnosti (vyhľadávanie informácií, triedenie, spracovanie). Metóda podporuje samostatnosť, tvorivosť, kritické myslenie, schopnosť riešiť problémy, komunikáciu a prácu v tíme a ochotu spolupracovať s ostatnými.

6. Dramatické hry sa zameriavajú na rozvoj sebapoznania a vzájomného spoznávania sa žiakov/žiačok, podporujú kreativitu a aktívnu sociálnu účasť, majú významný vplyv na rozvoj osobných, sociálnych, kognitívnych kompetencií.

Zážitkové vyučovanie sprostredkuje vedomosti, zručnosti a spôsobilosti prostredníctvom priamych skúseností a zážitkov, ktoré sú pre nich osobne významné a relevantné. Jeho cieľom je aktivizovať žiakov/žiačky počas celého procesu učenia, prirodzene ich motivovať a rozvíjať ich osobnostnú, emocionálnu a sociálnu stránku. Metódy zážitkového vyučovania sú rôznorodé a zahŕňajú napr. didaktické, jazykové, dramatické hry, pohybové a hudobné hry, projektové vyučovanie, bádateľské aktivity, hranie rolí a simulácie, prácu v skupinách a diskusné metódy. Zážitkové vyučovanie vedie k trvalejším vedomostiam a lepšiemu pochopeniu učiva. Výber foriem a metód vyučovania je v kompetencii učiteľa/učiteľky v súlade s aktuálnymi vedomosťami, zručnosťami, schopnosťami a vekovými osobitosťami žiakov a žiačok. V tomto procese v 1. cykle vzdelávania je nevyhnutnou základnou požiadavkou vzorový rečový prejav učiteľa/učiteľky (artikulácia, výslovnosť, tempo, rytmus, melódia reči), ako aj vzorové formulovanie ústnych a písomných prejavov s dôsledným uplatnením pravopisu maďarského jazyka.

1

Metodické a pracovné listy pre 1. cyklus

1.1 Szabados Melinda: Fények az avar alatt – egy őszi barátság meséje

Ročník: 1.

Komponenty: komunikačná interakcia, recepcia umeleckých textov, písaná produkcia, hovorená produkcia

A tervezett tanórak száma: a csoport képességeitől függően, a pedagógus döntésére bízva

1.1.1 TANÍTÓI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: osvojiť si spôsoby komunikácie podporujúce budovanie zdravých a bezpečných vzťahov, spolupracovať na riešení konkrétnych úloh; porozumieť súvislým literárnym textom, identifikovať explicitne vyjadrené významy v počúvanom texte; písať všetky písmená maďarskej abecedy; používať v hovorenom prejave zrozumiteľnú artikuláciu, výslovnosť, moduláciu hlasu, vhodnú mimiku a gestá.

Obsahový štandard: vyjadrenie svojich potrieb a pocitov jazykovo a sociálne primeraným spôsobom, rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom tém dialógu; identifikovanie kľúčových slov v texte, tvorivé znázornenie obsahu literárneho textu formou ilustrácie; prípravné predpisateľské cviky, percepčno-motorické zručnosti pri písaní; pozorné počúvanie hovoreného prejavu iných, prednes hovoreného prejavu, uplatňovanie správnej výslovnosti, melódie viet, významovej pauzy a tempa prejavu.

Témakör: természet, emberi kapcsolatok

A feladatlap célja: mese hallás utáni feldolgozása az előkészítő időszakban

Módszertani magyarázat

1. Relaxációs gyakorlatok: válasszuk ki azt, amelyet az adott napon az adott tanulócsoport számára megfelelőnek tartunk. Minden tanórát érdemes relaxációs gyakorlatokkal kezdeni, főleg az előkészítő időszakban. Az ilyen típusú feladatokkal próbáljuk elcsendesíteni, lenyugtatni, felkészíteni a tanulókat a mese hallgatására. A relaxációs gyakorlatok előnyei a tanítási órán:

- **Jobb koncentráció és memória:** A gyakorlatok segíthetnek a tanulóknak figyelmük fejlesztésében, ami jobb koncentrációt és memóriát eredményez.
- **Csökkent stressz és szorongás:** A relaxációs technikák csökkentik a tanuló szorongását és a stressz szintjét, ezáltal jobb lelkiállapotot teremtenek a tanuláshoz.
- **Növekvő önbizalom és motiváció:** A pozitív hangulat és a jobb önkontroll növeli az önbizalmat és a motivációt a tananyag elsajátításához.
- **Fejlettebb testtudatosság:** A relaxációs gyakorlatok révén a tanulók jobban megismerik saját testüket és annak jelzéseit.

- **Csökkent ingerlékenység:** A relaxáció révén könnyebben tudnak megnyugodni, ami csökkenti az ingerlékenységet és a dacot.
- **Fáradtság csökkenése:** Segíthetnek a tanulóknak felfrissülni, ami csökkenti a fáradtságot a nap folyamán.
- **Kreativitás és problémamegoldás:** A mentális frissesség és az ellazult állapot fokozza a kreativitást.

1.1. Gumiemberek vagyunk:

Testhelyzet: fekvő, állva, ülve (tetszés és hely szerint). A tanulók mélyen beszívják a levegőt, amíg a pedagógus hangosan számol: 1-2-3, majd a tanulók lassabban fújják ki a levegőt, amíg a pedagógus hangosan számol: 1-2-3-4-5. Ezt megismételjük 3-5 alkalommal.

1.2. Citromot facsarunk:

Testhelyzet: fekvő, állva, ülve (tetszés és hely szerint). Utasítás: „Képzeld el, hogy citromot facsarunk ki a kezünkkel”. A tanulók megfeszítik az izmaikat, ökölbe szorítják a kezüket és így tartják kb. 5-10 másodpercig. Közben a pedagógus ezt mondja: „szorítsd, szorítsd, szorítsd ... most engedd el”. Ekkor a tanulók hagyják kiegyenesedni az ujjukat és a kezük ellazulására figyelnek. Ezt 3-szor megisméltik. Amikor a tanulók elengedik a szorítást, mélyet sóhajtanak, mert a levegő lassú kifújása segíti az ellazulást.

1.3. Progresszív relaxáció:

Testhelyzet: kényelmesen ülve, fekvő. Az izomfeszítés-izomlazítás gyakorlat hosszabb, egész testre kiterjedő változata. Mutassuk meg a tanulóknak a gyakorlatokat, velük együtt végezzük el az első alkalmon. A tanulók ülve vagy fekvő egymás után megfeszítik, 5-10 másodpercig feszítve tartják, majd elengedik az egyes izomcsoportokat. Elengedéskor mélyet sóhajtanak. Kezdjük a kéz ökölbe szorításával, majd az egész kar, utána a nyak és tarkó (fej behúzása, vállak felhúzása), majd az arc izmai következnek (grimaszolás, állkapocs megfeszítése). Ezután a has megfeszítése, majd az egész lábak feszítése következik (nyújtott láb, talp visszafeszítése). Végül minden izomcsoportot, az egész testet az előbbi gyakorlatoknak megfelelően feszíték meg a tanulók, tartsák a feszítést, majd kiengedéskor mélyet sóhajtanak.

1.4. Képzeld el, hogy ...

Testhelyzet: kényelmesen ülve, fekvő. Ez egy imaginációs módszer, a belső képzelet használata. Képzeletünkkel látjuk, halljuk, akár szagoljuk és tapintjuk az imaginatív élményt. A tanulók kényelmes testhelyzetbe helyezkednek, becsukják a szemüket, figyelnek az egyenletes lélegzésre. Ez az alaphelyzet segít nekik ellazulni annyira, hogy el tudják képzelni azt a képet, élményt, amiben elmélyülhetnek. A pedagógus nyugodt hangon meséljen nekik arról, mire figyeljenek. Ez lehet személyes élmény, pl. idézze fel azt az emléket, amikor nagyon jól érezte magát vagy biztonságban érezte magát; képzelje el a kedvenc színét, ami mindent beragyog és megnyugtató; képzelje el a kedvenc takaróját, plüssét, milyen puha szokott lenni; képzelje el, milyen jó a kellemes tavaszi napsütésben feküdni a napon stb. Választhatunk hívóképeket is, pl. képzeletben gyűjtsön a kezébe lufikat, mindegyik más színű legyen, figyelje meg ezeket, majd engedje el. Nézze, ahogy szállnak fel az égbe, így könnyebbül meg ő is és egyre nyugodtabbnak, könnyebbnek érzi magát. A képzeleti képek után adja át magát ennek a kellemes, nyugodt érzésnek, pihenjen.

2. Mesehallgatás – a tanító felolvassa a mesét

Az első ciklus legfontosabb feladata, hogy a tanulók a már megszerzett nyelvi készségeiket tudják alkalmazni a kommunikációs tevékenységekben (beszéd, hallgatás, olvasás, írás). Ennek a folyamatnak az egyik előkészítője a rendszeres, napi, közös meseolvasás. A meseolvasás:

- Fejleszti a nyelvi készségeket – gazdagodik a szókincs, sokkal könnyebben megértik a bonyolultabb kérdéseket, feladatokat, ezáltal jobban kifejezik magukat.

- Támogatja a kognitív képességek fejlesztését – fejleszti a koncentrációs képességet, a logikus gondolkodást és a memóriát.
- Erősíti a pedagógus és a gyerek közti kapcsolatot.
- Szabadjára engedi a kreativitást és a fantáziát.
- Támogatja az érzelmi fejlődést – a gyermek jobban megérti a világ működését, saját vagy mások érzelmeit.
- Elősegíti a relaxációt.
- Fejleszti a figyelmet és a koncentrációt.
- Kialakítja az olvasás örömeit – a könyvekhez és magához az olvasáshoz való pozitív viszonyt.

Az 1. ciklus mindhárom évfolyamában nagyon hasznos, ha mese vagy ismeretterjesztő szöveg olvasásával kezdjük a napot. Ez mindig a pedagógus által történjen. Így folyamatosan, de mégsem erőltetve tanítjuk a helyes hanglejtést, dallamot, a hangok kiejtését. A meseolvasás lehetőség szerint mindig körben ülve történjen. A körben ülés jelentősége:

- Mindenki lát mindenkit (a pedagógus is a tanulót).
- Nincs hierarchia, mindenki egyenrangú.
- Jelzi a tanuló számára, hogy mindenki kíváncsi rá.

A felolvasásra ajánlott mese

Szabados Melinda: Fények az avar alatt – egy őszi barátság meséje

Ahogy teltek a hónapok, a varázskert lassan aranyba és rozsdamarta vörösbe öltözött. A napfény már nem simogatott olyan melegen, mint nyáron, a levegő friss és fanyar lett, és minden reggel harmatcseppek csillogtak a fűszálakon. A kis fa levelei is elkezdtek színesedni – egyik napról a másikra sárgák, majd narancsszínűek lettek, mígnem az első levél vidáman pörögve lehullott.

– Megérkezett az ősz! – kiáltott örömmel Bora, a pillangó, aki mostanában egyre ritkábban szállt fel, mert a hideg levegő megborzongatta a szárnyait.

Móric, a kis nyúl meleg, őszi sálát kötött a nyakába, és kíváncsian túrt bele a puha avarba, ami vastagon beborította a fa környékét.

– Hallgassátok csak! – suttogta váratlanul Rozmaring, a sün. – Valami zörög odalent!

A kis állatok odasereglettek, és egészen halkán, óvatosan figyeltek. Az avar alól apró neszek hallatszottak: susogás, surrogás, mintha valaki csúszna-mászna a száraz levelek alatt.

– Ez a Rovarváros zaja – szólalt meg egy új hang. A hang egy katicabogártól jött, akit eddig még senki sem látott a kertben. – Szonja vagyok, a bogarak küldötte.

Móric a fülét hegyezte – Bogarak küldötte? Van valami üzeneted a számunkra?

Szonja komolyan bólintott.

– Az ősz a rovarok legfontosabb időszaka. Készülődünk a télre. Szükségünk van segítségre, mert a nagy szél már elfújta néhány odunkat, és az avar sem olyan meleg, mint tavaly nyáron. A barátságotok sokat jelentene most.

A kis fa azonnal lehajtotta egyik ágát, és így szólt:

– Akkor építsünk együtt rovarmenedéket! Az én lehullott ágaim, leveleim, a sün gallygyűjtő tudománya és Móric fürgesége pont elég lesz!

Rozmaring lelkes lett:

– Építsünk házat minden bogárnak, szállást a pókoknak, föld alatti járatot a hangyáknak! És ne felejtsük el a szentjánosbogarakat sem!

Bora még egy-két meleg, puha virágszirom-maradványt is hozott, amit az utolsó nyári napokból őrzött meg. Szonja vezetésével a varázskert lakói összefogtak és pár nap alatt egy egész „avarfalu” épült ki a fa tövében. A dióhéjakból lett házikók, falevelekből készített tetők, és mohával bélelt alagutak ideális lakhelyet nyújtottak a rovaroknak és bogaraknak.

Esténként meleg fény derengése szűrődött ki az avar alól – a szentjánosbogarak hálából fénykoncertet adtak.

Egy derűs, őszi estén Szonja megköszönte a segítséget:

– Tudjátok, sokan nem is törődnek velünk, bogarakkal. De ti nemcsak észrevettetek minket, hanem otthont is adtatok. Ez az igazi barátság.

A kis fa meghatódott.

– A barátság nem attól függ, mekkorák vagyunk, hanem attól, mekkora szívvel figyelünk a másokra – mondta csendesen.

Rozmaring sün a menedékek körül bóklászott, ellenőrizve, hogy minden lakó jól van-e. Móric leveleket terített le extra takarónak, Bora pedig esti dalocskát dúdolt a szunnyadó rovaroknak.

Ahogy a levelek egyre sűrűbben hullottak, a varázskert egyre csendesebb lett. Lassan mindenki felkészült a télre, de most már nem félelemmel, hanem nyugalommal, hiszen tudták, hogy nincsenek egyedül.

A kis fa lehunyta „szemét”, és úgy álmodott: tavasz jön majd újra, és a barátság, amit most ősszel szőttek össze, tavasszal új hajtásként fog kibújni a földből – pontosan ott, ahol most egy kis katica mesél esti mesét egy hangyababának az avar alatt.

És a csillagok, ott fent, talán sosem ragyogtak még ennyire barátságosan.

(Dörmögő Dömötör, 2025 szeptember)

3. A szöveg feldolgozása

3.1. Explicit válaszok

Mivel az első évfolyamban még nem tudják a tanulók önállóan elolvasni a kérdéseket és megválaszolni azokat, ezért szóban tehetünk fel kérdéseket, amiket szóban meg tudnak válaszolni. Elsősorban olyan kérdéseket tegyünk fel, amelyekre a választ explicit módon megtalálják a szövegben, amit hallgatnak. Javasoljuk a szöveget újból részletekben felolvasni, így rövid szövegrészből kell a választ megtalálni.

- Milyen színűek a levelek a fán?
- Milyen állatok beszélgetnek a fa körül?
- Mi bújt elő az avar alól?
- Hogy hívják a pillangót?
- Melyik állat neve a Rozmaring?

3.2. Választás két lehetséges válasz közül

- Milyen évszakban játszódik a történet, ősszel vagy tavasszal?
- Hogy hívják a bogarak küldöttét, Szonjának vagy Lénának?
- Nyáron az avar meleg vagy hideg?

3.3. Válaszok rajzban

- Színezd ki a fa leveleit az ősz színeire!
- A fa jobb oldalára rajzolj egy katicabogarat és egy sünt!
- A fa fölé rajzolj egy pillangót!
- A fa alá rajzolj egy levélkupacot!

4. Íráselőkészítés

A feladat célja a térbeli tájékozódás feladatlapon, írásmozgás-koordináció, vonalkövetés, átírás, sorkövetés, pontok másolása. A tanulók feladatlapot kapnak, amelyek ezeket a készségeiket fejlesztik.

5. Beszédfejlesztés

Az előkészítő szakasz legfontosabb része a beszédfejlesztés, mely a tanuló beszédére és beszédértésére való alapozást jelenti. Ennek során előtérbe kerülnek mindazon részkészségfejlesztések, melyek lehetővé teszik az olvasás és az írás elsajátítását, pl. hallási differenciálás, beszédritmus, térbeli tájékozódás, helyes kiejtés, vizuális észlelés, vizuális memória, szókincsbővítés, verbális memória, mozgásfejlesztés. Ez a folyamat nem fejeződik be az előkészítő időszak elteltével, hanem végigkíséri az első tanévet. Nem szabad sajnálni rá az időt, mert a jó előkészítéssel sok valódi nehézséget meg tudunk előzni, mely később az olvasástanításnál bukkan elő. Minden olvasási zavar, a diszlexia hátterében is a nyelvi készségek fejletlensége húzódik meg.

5.1. Erdei hangszimfónia – nagycsoportos foglalkozás

- Feladat: minden gyerek választ egy erdei hangot (madárdal, lombsusogás, szarvas lépte, patak csobogása).
- A pedagógus vezényletével először egyesével szólalnak meg, majd együtt alkotnak „erdei koncertet”.
- Cél: közös ritmus, hallásfejlesztés, kreativitás.

5.2. Nyelvtörő – Lali, a lila ló elalél

A nyelvtörőt a pedagógus mutatja be. Először részenként tanítjuk meg, csak azután mondatjuk ki egyben. Ha már megy a pontos kiejtés, fokozhatjuk a gyorsaságot, illetve lehet vele különböző hangsúlyokat, mondatfajtákat is gyakorolni.

5.3. Mondóka

Kis pillangó, picike,
ne légy bohó, szállj ide!
Tarkabarka szárnyadon
gyönyörködöm én nagyon.

A mondókázás az anyanyelvi fejlődés szempontjából fontos szerepet tölt be az elsős tanulóknál, hiszen a szókincs bővítésére is rendkívül alkalmas, illetve sokat segít az óvodai létből az iskolás létbe való átállásban.

6. Az óraegységek lezárása

Ajándék – kiscsoportos feladat

A feladat célja az előkészítő időszakban a szóbeli kommunikáció és a szóbeli fogalmazás fejlesztése.

A tanulók négyes csoportban dolgoznak. A csoportbeosztásnál figyelni kell arra, hogy mindenféle képességű tanuló jusson egy-egy csoportba, így adjuk meg a lehetőséget arra, hogy a csoporton belül mindenki megtalálja a számára elérhető, teljesíthető részfeladatot. Például a csoportok kapnak egy-egy állatos képet (pl. pillangó, nyúl, sün), nem baj, ha egy-egy állatból több csoportba is jut. Minden csoport megbeszéli, milyen ajándékkal lepje meg a számára kijelölt állatot. Ezt lerajzolják egy papírra, majd prezentálják. El kell mondaniuk, mit vittek ajándékba, és meg kell indokolniuk, hogy miért.

Prezentációk kiértékelése: a bemutatáskor az adódó nyelvtani, mondatfűzési, rossz szóhasználati hibákat ne javítsuk. Célravezetőbb, ha a végén a pedagógus helyes szó- és mondathasználattal összefoglalja a hallottakat. Mindig a csoportot dicsérjük, ne az egyéneket. Ha a csoportnak nem sikerül megoldani a feladatot, akkor kérdésekkel vezessük őket rá, mi lehetett volna a megoldás, hogy sikeresek legyenek. Pl.:

- Szerintetek miért nem sikerült ez a feladat?
- Mert Peti bohóckodott, nem segített.
- Mit tettetek azért, hogy ez ne így legyen?

7. Tanulói feladatlap – íráselőkészítésre

Tanulói feladatlapot szándékosan nem csatoltunk a módszertani anyaghoz. A Szlovák Köztársaság Oktatásügyi, Kutatási, Fejlesztési és Ifjúságügyi Minisztériuma által jóváhagyott íráselőkészítő lapok, füzetek bármelyike felhasználható, vagy a pedagógus is készíthet saját feladatlapot aszerint, hogy éppen hol tart az előkészítő időszakban.

2. A szöveg feldolgozása

2. 1. A pedagógus felolvassa a szöveget

(Laura Howell: Élet a kertben, Pannon-Literatúra Kft., 2009)

2. 2. Ismeretlen szavak, fogalmak – kiscsoportos foglalkozás

A szöveget kivetítjük a táblára.

Utasítás: Olvassátok el a szöveget! A felhő köré írjátok le azokat a szavakat, amiket nem ismeretek. Ha van a csoportban olyan, aki ismeri a szót, magyarázza meg a többieknek. Mindenkinek kell olvasni.

3. Feladatlap megoldása – önálló feladat

Fontos, hogy a tanulók már az első ciklusban is találkozzanak nem összefüggő, ismeretterjesztő szövegekkel, hiszen ezek lehetnek az alapok ahhoz, hogy később a második, harmadik ciklusban majd a hosszabb, bonyolultabb ismeretterjesztő szövegben tájékozódni tudjanak, és tanuljanak belőle.

Mielőtt a tanulók nekiállnak a feladatok megoldásának, hívjuk fel a figyelmüket arra, hogy minden szövegrészt figyelmesen olvassanak el, akár többször is, hogy meg tudják válaszolni a kérdéseket.

A szövegekhez többféle kérdést készítsünk, nyitottat és zártat is.

A tanulócsoporthoz képességétől függően egyénileg vagy párban, akár kis csoportban is megoldhatják a tanulók a feladatsort.

Egy másik differenciálási lehetőség: a jobb képességű tanulók maguk próbálják megoldani a feladatokat, akik gyengébbek, velük lehet közösen megkeresni a kérdésekre a választ a szövegből. Az általunk készített feladatlapra többféle kérdéscsoportot is feltüntettünk, amelyből a pedagógus saját szükségletei szerint válogathat:

1. kérdéscsoport:

- a) Tájékozódás a szövegben – Tájékozódás a szövegben - egyszerűen ki kell keresni a választ a szöveg egy részéből.
- b) Fokozhatjuk a kérdés nehézségét, ha úgy kell kikeresni a választ, hogy a szöveg egészét át kell olvasni.

2. kérdéscsoport:

A kérdések a szereplők tulajdonságára, a szövegben lévő dolgokra utalnak, itt már értelmezni kell a szövegben lévő összefüggéseket.

3. kérdéscsoport:

A kérdések megválaszolásához a szöveg egészét értelmeznie kell a tanulónak, a kérdések elgondolkodtatóak, problémamegoldást, elemzést igényelnek.

4. Az óra lezárása

4.1. Szófelhő – kiscsoportos feladat

Utasítás: Az óra elején a felhőbe írt szavakat egészítsétek ki azokkal az új szavakkal, amelyeket az órán tanultatok meg a fáról.

4.2. Kötött mondatkezdés – nagycsoportos feladat

Utasítás: Ismételd meg, és fejezd be a mondatot: Ma az órán megtudtam, hogy ...

1.2.2 TANULÓI FELADATLAP

Cyklus 1

1. Egészítsd ki a mondatot!

a)

A fák a legnagyobb _____ növények a földön.

Miknek nyújtanak otthont a fák? _____

Mire használják a mókusok a karmukat? _____

b)

Írd le a fa részeit a meghatározás alapján: _____

Itt vannak a madarak fészkei: _____

Itt vannak a rovarok pihenőhelyei: _____

Itt van a csúszómászók fészkelőhelye: _____

A madarakon és bogarakon kívül milyen állatoknak lehet otthona egy bükkfa?

Minek nevezik azt a petelerakó helyet, amelybe a rovarok lerakják a petéiket?

2. Ki mit hasznosít a fából? Írd le a megfelelő helyre!

méhek, madarak, darazsak, rovarok

virágot, nektárt _____

gyümölcsöket, magvakat _____

3. Kösd össze az egymáshoz tartozókat!

repedések a fa kérgén

méhek

almafa virága

mátyásmadár

makk

fakusz

a logikai feladatoknál. Az asszociációs játék éppen abban különbözik a logikai játékoktól, hogy az argumentum (ami meg van adva) és az eredmény (a megfejtés) között nincsen logikai összefüggés, a két dolog közti utat nem logikai levezetés, hanem asszociációk, fogalmi társítások mentén járhatjuk be. Nagyon fontos, hogy ne minősítsük a játék során elhangzottakat, minden tanulónak lehetősége legyen egyszer megszólalni. Az sem gond, ha ismétlődnek a megoldások, mert ez is egyfajta képet nyújt a pedagógusnak arról, hogy a tanuló hol tart a szókincsében, megszólalásában.

Utasítás: marad az előbbi körben ülés, mindenki kiegészíti az általa elmondott mondatot. A tanító figyel arra, hogy a tanulók ne tegyenek megjegyzést egymás mondataira, illetve ő sem kommentálja a hallottakat. Ragaszkodjunk hozzá, hogy a kötött mondatot „Az erdőről az jut eszembe, hogy ...” minden tanuló pontosan megismételje.

2. Szövegfeldolgozás:

2. 1. A pedagógus felolvassa a szöveget, a tanulók rajzot készítenek hozzá – csoportmunka

Ebben a korban a tanulók még tanulják, hogyan kell hangsúlyt, hanglejtést, szünetet használni, hogyan lehet érzelmet közvetíteni a szövegben. A pedagógus felolvasása mintát nyújt a helyes olvasási tempóhoz, a tagoláshoz és a kifejező előadásmódhoz, így a tanulók hallás után is megtanulják, mit jelent jól olvasni. Sok másodikos-harmadikos tanuló még az olvasás technikai részére koncentrálnak (betűzés, szótagolás), ezért, ha nekik kell először olvasniuk, elveszhet a szöveg értelme. Ha először a tanító olvassa fel, a tanulók teljes figyelmüket a tartalomra fordíthatják, és könnyebben megértik a cselekményt, a szereplők érzéseit vagy a szöveg hangulatát.

Utasítás: A tanulókat (osztálylétszámtól függően) hármas-négyes csoportra osztjuk. Minden csoport kap egy A3-as rajzlapot, amire közösen fognak rajzolni. Hallgassátok a szöveget és közben készítsetek hozzá egy rajzot. Mindenki találja meg a helyét a feladatban!

A felolvasásra ajánlott mese

Zelk Zoltán: A tölgyfa születésnapja

Az erdő közepén állott az öreg tölgyfa. Ő volt az erdő legtiszteletreméltóbb lakója. Ha a madaraknak kalapjuk lett volna, bizonyára megemelték volna, mielőtt rászállnak. Mert többet tudott ő a madarak életéről, mint maguk a rigók és mátyásmadarak. Hiszen száz év alatt száz és száz fészket ringatott az ágain, ezer és ezer madárfióka röppent először világgá a lombjai közül.

Egyik nap a bagoly elővette falevelekből készült kalendáriumát, és kiszámította, hogy másnap lesz a tölgyfa születésnapja. Össze is hívta a madarakat, és azt indítványozta, hogy lepják meg valami ajándékkal a jóságos tölgyfát. Persze mindnyájan örültek a bagoly indítványának és annak, hogy a tudós madárnak kalendáriumja van, és így megünnepelehetik a tölgyfa születésnapját. Törték is a fejüket, hogy mi lenne a legalkalmasabb ajándék, de a bagoly ezt is tudta:

- Mi lenne más, mint valami szép dal? Madarak vagytok, hát énekelni fogtok a tölgyfának. De nem akárhogyan! Megalakítjuk az első erdei dalárdát, tanulunk valami szép dalt, és egyszerre elénekeljük, holnap hajnalban.

Megkezdődött a tanulás, de bizony nem sokra mentek vele. A rigó csak azt fújta, „tillió”, a szarka azt, hogy „csörgő-csörgő”, a varjú csak azt, hogy „kár-Pál, kár-Pál”. Végül össze is veszték, és elszálltak, ki merre látott. De azért másnap hajnalban mind odalopózkodtak a tölgyfa ágaira, és mind elfújta külön-külön a maga nótáját.

Így is volt jó ez, mert így tetszett a százéves tölgyfának, s meghatottságában azt ígérte, hogy még száz évig fogja ringatni a rigó-, szarka- és harkályfészkeket.

2.2. Forró szék

Ismert és gyakran alkalmazott drámapedagógiai gyakorlat, amelynek sokféle felhasználási lehetősége van:

- Bármilyen témában, bármilyen tantárgyi témakörben beültethetünk valakit a „forró székbe”, és kérdéseket teszünk föl az illetőnek a meghatározott témában. Meghatározhatjuk, hogy milyen típusú kérdéseket lehet fölteni, pl. csak eldönthető vagy kiegészítendő kérdést. A feladat kiválóan fejleszti a kérdéstechnikát, az egymásra figyelmet, illetve a tananyag ellenőrzésére is jó gyakorlat lehet.
- Beülhet valaki egy fiktív személy, irodalmi hős, történelmi személy, feltaláló stb. nevében is, és neki lehet kérdéseket fölteni. A gyakorlattal ellenőrizhetjük, hogy elolvasták-e az adott irodalmi alkotást, megismerték-e a történelmi személy életét, ténykedését stb.
- A gyakorlat jól alkalmazható új osztályközösség kialakításakor az egyes személyek megismerésére is.

Utasítás: Esetünkben a pedagógus ül a forró székben a tölgyfa szerepében. Neki tehetnek fel kérdéseket a tanulók a hallott szövegből kiindulva.

2.3. Szöveg olvasása – kiscsoportos munka

Utasítás: Olvassátok el közösen a szöveget! Húzzátok alá benne azokat a szavakat, amiket nem ismertek. Ha van a csoportban olyan, aki ismeri az aláhúzott szót, magyarázza meg a többieknek. Mindenkinek kell olvasni.

3. Írás

3.1. Születésnap köszöntő – szóbeli fogalmazás (pedagógus által irányított munka)

Ez a feladat már az írásbeli fogalmazás tanításának előkészítését is szolgálja. A feladat elvégzésekor törekedjünk arra, hogy ne egy megszokott, egymondatos köszöntő legyen, hanem valami személyes is legyen benne. A megfogalmazott köszöntőt a pedagógus írja fel a táblára.

Utasítás: Fogalmazzuk meg közösen, milyen születésnap köszöntőt küldenénk a tölgyfának!

3.2. Adatkeresés – szöveggel való munka (kiscsoportos munka)

Az értő olvasás tanításának fontos része, hogy a tanulók megtanuljanak adatokat kikeresni egy adott szövegből. Eleinte, amikor még csak tanulják ennek a folyamatát, ajánlatos a kiscsoportos munka, ahol segíteni tudják egymást a tanulók, így mindenkinek jut sikerélmény. A feladat a köznevek (állatnevek) helyesírásának előkészítése, anélkül, hogy megfogalmazzák a szabályt.

Utasítás:

- Olvassátok el újra a szöveget, és közben húzzátok alá a szövegben található madarak nevét!
- A szövegből keressétek ki a megadott kérdésekre a megfelelő választ!

Megjegyzés:

A tanulói feladatlap 4–10. feladata lehetőséget ad a pedagógusnak, hogy differenciálni tudjon az órán. Akik ügyesebbek, önállóan is megoldhatják a feladatokat a szöveg alapján. Egyszerű kérdéseket javasolunk felteni, amikre a szövegből csupán ki kell keresni a választ. Amikor ezeket már meg tudják oldani a tanulók probléma nélkül, akkor tehetünk fel magasabb szintű kérdéseket, amelyekben a szereplők tulajdonságára, a cselekményre, helyszínekre kérdezzük, illetve olyan kérdéseket, amelyekre akkor tudnak a tanulók válaszolni, ha értelmezni tudják a szövegben lévő összefüggéseket.

4. A tanóra befejezése

4.1. Állókép – csoportmunka

Ez a gyakorlat is többféleképpen alkalmazható.

- Egy történet eljátszása közben egy fontos jelenetnél megállnak, kimerevítik az aktuális képet. Itt a szereplők elmondhatják az érzéseiket, véleményüket a helyzetről, kihangsúlyozhatják gondolataikat. A szereplők megszólalását a játékot vezető szabályozhatja úgy, hogy megérinti azt a szereplőt, akinél éppen a szólás joga van.
- Egy történet, mese legfontosabb epizódját jelenítik meg a csoportok. Ilyenkor van arra lehetőség, hogy akár mások is beálljanak ebbe a képbe.
- A résztvevők (általában egy kisebb csoport, 4–6 fő) beáll egy állóképbe, tapsra az állókép mozgóvá válik, azaz a résztvevők elkezdnek játszani.

Jelen esetben a feladat az olvasottak visszaidézését, illetve az óra lezárását szolgálja.

Utasítás: Gyűjtsünk ötleteket, milyen eseményekre emlékeznek szívesen a tölgyfa és lakói! Készítsünk „fotókat” ezekről az eseményekről!

4. 2. Kötött mondat – nagycsoportos munka

A kötött mondatkezdés két célt szolgál. Egyrészt fejleszti a tanulók memóriáját, másrészt lehetőséget ad az óra értékelésére és az önértékelésre. Mindenképpen ragaszkodni kell ahhoz, hogy minden tanuló pontosan ismétlje meg az adott mondatkezdést.

Utasítás: Egyesével fejezzétek be a mondatot úgy, hogy mindannyian megisméltitek az elejét: Nekem a mai órán az volt a legjobb, hogy ...

1.3.2 TANULÓI FELADATLAP

1. Olvassátok el az olvasmányt! Húzzátok alá azokat a szavakat, amelyeket nem ismertek! Próbáljátok egymásnak megmagyarázni az ismeretlen szavak értelmét!

A tölgyfa születésnapja

Az erdő közepén állott az öreg tölgyfa. Ő volt az erdő legtiszteletreméltóbb lakója. Ha a madaraknak kalapjuk lett volna, bizonyára megemelték volna, mielőtt rászállnak. Mert többet tudott ő a madarak életéről, mint maguk a rigók és mátyásmadarak. Hiszen száz év alatt száz és száz fészket ringatott az ágain, ezer és ezer madárfióka röppent először világgá a lombjai közül.

Egyik nap a bagoly elővette falevelekből készült kalendáriumát, és kiszámította, hogy másnap lesz a tölgyfa születésnapja. Össze is hívta a madarakat, és azt indítványozta, hogy lépjenek meg valami ajándékkal a jószágos tölgyfát. Persze, mindnyájan örültek a bagoly indítványának és annak, hogy a tudós madárnak kalendárium van, és így megünnepelehetik a tölgyfa születésnapját. Törték is a fejüket, hogy mi lenne a legalkalmasabb ajándék, de a bagoly ezt is tudta:

– Mi lenne más, mint valami szép dal? Madarak vagytok, hát énekelni fogtok a tölgyfának. De nem akárhogy! Megalakítjuk az első erdei dalárdát, tanulunk valami szép dalt, és egyszerre elénekeljük, holnap hajnalban.

Megkezdődött a tanulás, de bizony nem sokra mentek vele. A rigó csak azt fújta „tillió”, a szarka azt, hogy „csörgő-csörgő”, a varjú csak azt, hogy „kár-Pál, kár-Pál”. Végül össze is veszttek, elszálltak ki merre látott. De azért másnap hajnalban mind odalopództak a tölgyfa ágaira, és mind elfújta külön-külön a maga nótáját.

Így is volt jó ez, mert így tetszett a százéves tölgyfának, s meghatottságában azt ígérte, hogy még száz évig fogja ringatni a rigó-, szarka- és harkályfészkeket.

(Zelk Zoltán: Mesék a természetről, Móra Kiadó, Budapest, 2020)

1. Keressétek ki a szövegből a madarak nevét és húzzátok alá!

2. Másoljátok le az aláhúzott madárneveket!

3. Egészítsétek ki a mondatot a hiányzó szóval!

A tölgyfa az erdő _____ állt.

4. Mivel tudták volna a madarak a tiszteletüket kifejezni a tölgyfa iránt?

5. Milyen szóval van a mesében kifejezve az, hogy kezdeményezte?

6. Minek a segítségével derítették ki, hogy mikor van a tölgyfa születésnapja?

7. Miért nem sikerült egyszerre énekelniük a madaraknak? (karikázd be a megfelelő választ)

- a) Mert nem volt, aki dirigáljon nekik.
- b) Mert minden madár mást énekelt.
- c) Mert nem tudták, mit kell énekelni.

8. Mi történt a tölgyfával, amikor meghallotta a madarak köszöntőjét?

9. Mit ígért a tölgyfa, meddig fog még menedéket adni a madaraknak?

10. Másoljátok le a táblán látható születésnapi köszöntőt!

1.4 Szabados Melinda: Fények az avar alatt – egy őszi barátság meséje

Ročník: 3.

Komponenty: kommunikációs interakcia, hovoréna produkcia, írásna produkcia, recepcia umeleckých textov

A tervezett tanórak száma: a tanulócsoporthoz képestihez és tempójához mérten 3-4 tanóra

1.4.1 TANÍTÓI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: viesť jednoduchý dialóg, používať pri tvorení dialógu aktívnu slovnú zásobu; zhromaždiť základné informácie k téme hovoreného prejavu, opísať hlavné znaky pozorovaného objektu a činnosti, uplatniť pri tvorení hovoreného prejavu primerané vedomosti o slovnej zásobe; písať správne a čitateľne jednoduché krátke texty; identifikovať explicitné významy v počutom a prečítanom literárnom texte, vyvodíť základné implicitne vyjadrené významy v počutom a prečítanom literárnom texte.

Obsahový štandard: rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom tém dialógu; tvorenie viet, krátkych veku primeraných textov s použitím vybranej slovnej zásoby podľa komunikačných tém; správne napísať text; orientovanie sa v deji literárneho textu, tvorivé znázornenie obsahu literárneho textu formou rozprávania, dramatizácie a ilustrácie, identifikovanie literárnych postáv, ich charakteru, vlastností, opis prostredia, situácie.

Témakör: természet, emberi kapcsolatok

A feladat célja: szövegértési kompetenciák erősítése, szókincsbővítés

Módszertani magyarázat

1. Hangolódás az óra elején: Mentovics Éva: *Süni, bújj az avarba!* c. versének feldolgozása. A verset kivetítjük a táblára – közösen elolvassuk, kérdések segítségével megbeszéljük. Eljátsszuk a levél rezdülését, a reszketést, didergést, szél süvítését.

Mentovics Éva: Süni, bújj az avarba!

Levél rezdül, földre hull,
már korábban alkonyul.

Fagyok jönnek, hidegek,
reszket a süni, didereg.

Süvít a szél, s átszalad
erdők felett, fák alatt.

Nem tékozló, mihaszna,
levelet fúj kupacba,

Sok a dolga, témérdek,
nő, csak nő, a levélhegy.

Van ott körte, vadalma,
süni, bújj az avarba!

1. 1. **Vezetett beszélgetés:** A gyerekek mesélnek róla, ki készített már levélkupacot ősszel, felsoroljuk, milyen színben pompáznak a levelek ősszel.

- Megbeszéljük, miért hasznos a sün.
- Környezetvédelmi téma: Miért fontos az avar a sünnek? Hogyan tudjuk őt ott megvédeni?

1. 2. **Kérdések a versből:** Igyekezzünk hasonló kérdéseket feltenni, amilyenekkel majd a szövegértési feladatlapokban találkozunk a tanulók! Például:

- Milyen időjárással találkozunk a versben?
- Milyen gyümölcsöket talál a sün az avarban?
- Milyen szóval van a versben kifejezve, hogy *esteledik, haszontalan, nagyon sok*?

1. 3. **Feladatlap a vershez:** Rajzok készítése a versről – itt különféle technikákat lehet alkalmazni.

1. 4. **A tanítási egység értékelése:** egyénileg vagy csoportosan – Kinek mi tetszett, mi okozott nehézséget?

2. A mese feldolgozása

A mese feldolgozásának előkészítése: Elmondjuk a gyerekeknek, hogy egy mesét fognak olvasni, amelyben az egyik szereplő szintén egy sün, viszont most nem neki készül menedék az avarból, hanem társaival együtt ő készít valakiknek téli menedéket.

Kérdéscsoportok a szöveg feldolgozásához: Differenciáltan több, különböző nehézségi szintű kérdést teszünk fel. Lesznek tanulók, akik csak a legegyszerűbb kérdésekre fognak tudni válaszolni, mások a következő szintű feladatokat is megoldják, a legügyesebbek akár az összes kérdésre választ tudnak majd adni. Ennek előnye, hogy mindenki a saját tempójában, a saját szintjének megfelelően tud dolgozni.

Több kérdéscsoporttal dolgozhatunk:

1. kérdéscsoport: Tájékozódás a szövegben – egyszerűen ki kell keresni a szövegből a választ. Több formában tehetjük fel a kérdéseket, néhány példa erre:

Melyik név mögött milyen állat van? Kösd össze az egymáshoz tartozókat!

Bora	sүн
Szonja	nyúl
Móric	pillangó
Rozmaring	katicabogár

Keress ki a szövegből, miből készült?

a házikó -----

a tető -----

Ki dúdolt altatót a rovaroknak?

- a sүн
- a pillangó
- a nyúl

Hol épült fel az avarfalu? -----

2. kérdéscsoport: A következő kérdések a szereplők tulajdonságára, a szövegben lévő dolgokra utalnak, itt már értelmezni kell a szövegben lévő összefüggéseket.

Mit tudott jól a sün?

- a) függén mozogni
- b) bogarakat keresni
- c) gallyakat gyűjteni

Mi volt a szerepe a katicabogárnak?

- a) Ő állapította meg, hogy ősz van.
- b) Ő volt a bogarak küldötte.
- c) Ő ellenőrizte, mindenki jól van-e az avar alatt.

Mit nem használtak fel az építéshez?

- a) mohát
- b) virágszirmot
- c) harmatcseppet

Mi lehet a mesében:

esti _____
 meleg _____
 puha _____
 narancsszínű _____

3. kérdéscsoport: A következő kérdések megválaszolásához a szöveg egészét értelmeznie kell a tanulónak, a kérdések elgondolkodtatóak, problémamegoldást, elemzést igényelnek.

Egészítsd ki a mondatot!

A bogaraknak ősszel nagy szükségük van a kert többi lakójának a _____

Mivel hálálták meg a szentjánosbogarak a segítségét? _____

Melyik szereplő mondta? Építsünk rovarmenedéket! _____

Mit jelenthet az, hogy a pillangónak a hideg levegő megborzongatta a szárnyait?

- a) félt
- b) fázott
- c) szédült

Mi nem igaz a katicabogárra?

- a) Még sosem látták a kertben.
- b) Az avar alól került elő.
- c) Nem segített a téli menedék elkészítésében.

Milyen szóval vannak kifejezve a mesében a következők?

Ezt csinálta a sün, amikor körbejárta a menedékeket: _____

Ezt csinálták a kis állatok, akik összegyűltek a sün köré: _____

Ilyenek az elaludni készülő rovarok: _____

Ilyen színű a levél akkor, amikor úgy látszik, mintha a rozsdalepte volna be: _____

4. kérdéscsoport: Nyelvtani előkészítő feladatok.

Melyik a kakukktojás? BORA, MÓRIC, BOGÁR, ROZMARING, ROVARVÁROS

Milyen, a mesében szereplő szavakat tudsz összerakni az alábbi betűkből?

sgtsgeié

brkgoaa

tabásrág

1.4.2 TANULÓI FELADATLAP

Olvassuk el a mesét!

Fények az avar alatt

egy őszi barátság meséje

Írta: Szabados Melinda
Rajzolta: Pelikán Panna

Ahogy teltek a hónapok, a varázkert lassan aranyba és rozsdamarta vörösbe öltözött. A napfény már nem simogatott olyan melegen, mint nyáron, a levegő friss és fanyar lett, és minden reggel harmatcseppek csillogtak a fűszálakon. A kis fa levelei is elkezdtek színesedni – egyik napról a másikra sárgák, majd narancsszínűek lettek, míg nem az első levél vidáman pörögve lehullott.

– Megérkezett az ősz! – kiáltotta örömmel Bora, a pillangó, aki mostanában egyre ritkábban szállt fel, mert a hideg levegő megborzongatta a szárnyait.

Móric, a kis nyúl meleg, őszi sálát kötött a nyakába, és kíváncsian túrt bele a puha avarba, ami vastagon beborította a fa környékét.

– Hallgassátok csak! – suttogta váratlanul Rozmaring, a sün. – Valami zörög odalent!

A kis állatok odasereglettek, és egészen halkán, óvatosan figyeltek. Az avar alól apró neszek hallatszottak: susogás, surrogás, mintha valaki csúszna-mászna a száraz levelek alatt.

– Ez a Rovarváros zaja – szólalt meg egy új hang. A hang egy katicabogártól jött, akit eddig még senki sem látott a kertben. – Szonja vagyok, a bogarak küldötte.

Móric a fülét hegyezte. – Bogarak küldötte? Van valami üzeneted a számunkra?

Szonja komolyan bólintott.

– Az ősz a rovarok legfontosabb időszaka. Készülődünk a télre. Szükségünk van segítségre, mert a nagy szél már elfújta néhány odúnkat, és az avar sem olyan meleg, mint tavaly. A barátságotok sokat jelentene most.

A kis fa azonnal lehajtotta egyik ágát, és így szólt:

– Akkor építsünk együtt rovarmenedéket! Az én lehullott ágaim, leveleim, a sün gallygyűjtő tudománya és Móric fürgesége pont elég lesz!

Rozmaring lelkes lett.

– Építsünk házat minden bogárnak, szállást a pókoknak, föld alatti járatot a hangyáknak! És ne felejtsük el a szentjánosbogarakat sem!

Bora még egy-két meleg, puha virágszirom-maradványt is hozott, amit az utolsó nyári napokból őrzött meg. Szonja vezetésével a varázkert lakói összefogtak, és pár nap alatt egy egész „avarfalu” épült ki a fa tövében. A dióhéjakból lett házikók, falevelekből készített tetők, és mohával bélelt alagutak ideális lakhelyet nyújtottak a rovaroknak és bogaraknak.

Esténként meleg fény derengése szűrődött ki az avar alól – a szentjánosbogarak hálából fénykoncertet adtak.

Egy derűs őszi estén Szonja megköszönte a segítséget:

– Tudjátok, sokan nem is törődnek velünk, bogarakkal. De ti nemcsak észrevettetek minket, hanem otthont is adtatok. Ez az igazi barátság.

A kis fa meghatódott.

– A barátság nem attól függ, mekkorák vagyunk, hanem attól, mekkora szívvel figyelünk a másikra – mondta csendesen.

Rozmaring sün a menedékek körül bóklászott, ellenőrizve, hogy minden lakó jól van-e. Móric leveleket terített le extra takarónak, Bora pedig esti dalocskát dúdolt a szunnyadó rovaroknak.

Ahogy a levelek egyre sűrűbben hullottak, a varázkert egyre csendesebb lett. Lassan mindenki felkészült a télre, de most már nem félelemmel, nyugalommal, hiszen tudták, hogy nincsenek egyedül.

A kis fa lehunyta „szemeit”, és úgy álmodott: tavasz jön majd újra, és a barátság, amit most ősszel szőttek össze, tavasszal új hajtásként fog kibújni a földből – pontosan ott, ahol most egy kis katica mesél esti mesét egy hangyababának az avar alatt.

És a csillagok, ott fent, talán sosem ragyogtak még ennyire barátságosan.

Feladatok:

1. Melyik név mögött milyen állat van? Kösd össze az egymáshoz tartozókat!

Bora	sүн
Szonja	nyúl
Móric	pillangó
Rozmaring	katicabogár

2. Keresd ki a szövegből, miből készült

a házikó _____
 a tető _____

3. Ki dúdolt altatót a rovaroknak?

- a) a sүн
- b) a pillangó
- c) a nyúl

4. Hol épült fel az avarfalu? _____

5. Mit nem használtak fel az építéshez?

- a) mohát
- b) virágszirmot
- c) harmatcseppet

6. Mi lehet a mesében:

esti _____
 meleg _____
 puha _____
 narancsszínű _____

7. Egészítsd ki a mondatot!

A bogaraknak ősszel nagy szükségük van a kert többi lakójának a _____

8. Mivel hálálták meg a szentjánosbogarak a segítséget? _____

9. Melyik szereplő mondta:

Építsünk rovarmenedéket! _____

10. Mit jelenthet az, hogy a pillangónak a hideg levegő megborzongatta a szárnyait?

- a) félt
- b) fázott
- c) szédült

11. Milyen szóval vannak kifejezve a mesében a következők:

Ezt csinálta a sün, amikor körbejárta a menedékeket: _____

Ezt csinálták a kis állatok, akik összegyűltek a sün köré: _____

Ilyenek az elaludni készülő rovarok: _____

Ilyen színű a levél akkor, amikor úgy látszik, mintha a rozsda lepte volna be: _____

12. Melyik a kakukktojás? BORA, MÓRIC, BOGÁR, ROZMARING, ROVARVÁROS

13. Milyen, a mesében szereplő szavakat tudsz összerakni az alábbi betűkből?

sgtsgeié

barkgoa

tabásrág

2.1 Weöres Sándor: Csiribiri

Ročník: 4.

Komponenty: recepcia umeleckých textov

A tervezett tanórak száma: 2

2.1.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: určiť tému, hlavnú myšlienku alebo zámer literárneho textu, reprodukovať text vlastnými slovami, rozlíšiť faktické texty a literárne fikcie a vyvodiť z nich faktické informácie a fiktívne informácie, realistické a magické prvky v dielach, identifikovať v texte umelecké jazykové prostriedky, porozumieť explicitným významom, vyvodiť implicitne vyjadrené významy, rozpoznanie súvislosti medzi adaptáciou a textom.

Obsahový štandard: transformovanie literárneho jazyka na hovorenú reč, reprodukovanie literárneho textu vlastnými slovami, vyhľadávanie konkrétnych informácií z čítaného literárneho textu, vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení, vyvodzovanie implicitne vyjadrených významov z čítaného literárneho textu, prepájanie textových významov so svojimi skúsenosťami.

Témakör: **kalandok és élmények**

A feladatlap célja: a ritmusérzék fejlesztése, a metaforikus jelentések értelmezése

Módszertani magyarázat a tanulói feladatlap minden feladatához:

1. Azt álmodtam: A feladat a személyes tapasztalatokon keresztül a feldolgozásra váró vers témáját vetíti előre, a Weöres-vers az álom témáját hívja elő.

2. Olvasás: A tanár bemutató olvasást tart, a tanulók némaolvasással követik a verset. A felolvasás legyen élményszerű, a jelentést és a versritmust egyaránt domborítsa ki.

3. Szómagyarázat: A teljes mű értelmezése előtt az egyes kifejezések elsődleges jelentésének tisztázását végezzük el, hogy a későbbi feladatokban kitérhessünk a másodlagos jelentések értelmezésére is. A tanár kérdezze meg, hogy ki melyik szót nem értette, ezt követően azokkal a tanulókkal magyaráztassa el a jelentésüket, akik ismerték az adott kifejezést. Csak akkor magyarázzon a tanár, ha egy tanuló sem ismeri a keresett kifejezés jelentését. Ne csak a kékkel kiemelt szavak tisztázásának szenteljünk figyelmet.

4. Szóképmagyarázat: A feladat célja az 1. és 2. szövegértési szint fejlesztése, az explicit je-

lentések tisztázása, az implicit jelentések felismerése és értelmezése, valamint a szépirodalmi nyelv hétköznapi nyelvre történő fordítása. Minden kép más versszakhoz kapcsolódik, kivéve az álmodt tartalmazót – ami akár a teljes versre is vonatkoztható. Hívjuk fel a figyelmet az álmképek szürrealista vonásaira, a valóság és fikció különbségeire. Az 1. kép magyarázatát frontálisan, közösen oldjuk meg, a többi páros munkában.

5. Ritmizálás: A feladat célja a versritmus megfigyelése, a ritmusérzék fejlesztése. A ritmizálás egyre bonyolultabb módszerrel, de fokozatosan történik. Ha a feladatmegoldás nehézséget okoz a tanulóknak, nem kell az összes fázist lebonyolítani. Mivel többször elolvassuk a verset, elképzelhető, hogy akár akaratlanul memorizálják is a tanulók a verset. Ebben az esetben elismerhetjük, jutalmazhatjuk (akár érdemjeggyel is) a memorizálás teljesítményét. A megzenésített vers kapcsán hívjuk fel a figyelmet az adaptáció sajátosságaira.

6. Fordítás: A feladat célja az explicit és implicit információk kifejezése a versnyelvtől eltérő formanyelven, a versnyelv adaptálása (lerajzoljuk, elmutogatjuk és hétköznapi nyelvre ültetjük át a művet), a szövegfeldolgozási készség fejlesztése. Ha nagyobb létszámú az osztály, több csoport is dolgozhat ugyanazzal a versszakkal – ez esetben hasonlítsuk össze a megoldásokat. Legyen szöveghű az adaptáció: lehetőség szerint minden szót fejtsenek ki – de a versszakban leírtakon kívül többletinformációt ne csempésszenek bele a feladatmegoldásukba a gyerekek. Minden csoport mutassa be a megoldását, akár egyszerre: a ritmizáló tanuló olvas, közben a némajátékos mutogat, a rajzos pedig felmutatja a rajzát.

7. Ötsoros: A feladat célja az olvasottak kreatív összefoglalása, a vers ösztönzésére saját szövegalkotás készítése. Ügyeljünk rá, hogy minden sorban annyi szó szerepeljen, ahányadik sorról van szó (a névelő lehet kivétel). Ha nehezen indul be a feladatmegoldás, a tanár mutasson be egy példát (legalább az 1. és 2. sorra).

Munkaszervezési formák: frontális (Azt álmodtam, Olvasás, Szómagyarázat, Szóképmagyarázat), csoportos (Ritmizálás, Fordítás), páros (Szóképmagyarázat), egyéni (Ötsoros)

Módszerek: beszélgetés, előadás, magyarázat, dramatizálás, kreatív írás

2.1.2 TANULÓI FELADATLAP

1. AZT ÁLMONDTAM...

Alkossatok kört! Adjátok körbe az osztály kabaláját (ha ilyen nincs, egy játékállatot). Akinek a kezében van a kabala, fejezze be a mondatot: **Azt álmodtam, hogy ...**

2. OLVASÁS

Hallgasd meg a **tanári bemutató felolvasást!**

Weöres Sándor: Csiribiri

Csiribiri csiribiri
Zabszalma –
Négy csillag közt
Alszom ma.

Csiribiri csiribiri
Bojtorján –
Lélek lép a
Lajtorján.

Csiribiri csiribiri
Szellő-lány –
Szikrát lobbant,
Lángot hány.

Csiribiri csiribiri
Fült katlan –
Szárnyatlan szállj,
Sült kappan!

Csiribiri csiribiri
Lágy paplan –

Ágyad forró,
Lázad van.

Csiribiri csiribiri
Zabszalma –

Engem hívj ma
Álmodba.

3. SZÓMAGYARÁZAT

Magyarázd meg a **kékkal** kiemelt kifejezések jelentését!

Melyik szót nem értetted meg a versből? Tisztázd ennek a jelentését is!

4. SZÓKÉPMAGYARÁZAT

Melyik kép melyik versszakhoz tartozik? *Miért?* Írd a **kép alá** a versszak számát!

Melyik kép tartozhatna **több versszakhoz** is?

A képek alapján foglald össze a **saját szavaiddal** a versszakokat!

5. RITMIZÁLÁS

Olvasd fel **hangos, csoportos** olvasással a verset úgy, hogy:

- 1 soronként **koppintással** kísérd a ritmust (2 kopp)
- 1 soronként **koppintással és tapssal** kísérd a vers ritmusát (1 kopp, 1 taps)
- 2 soronként **koppintással, tapssal, csettintéssel, combütéssel** kísérd a vers ritmusát (kopp, taps, csett, comb).

Hallgasd meg **Halász Judit előadásában** a verset: <https://www.youtube.com/watch?v=7yu-HIeLe5VE>

A vers megzenésítését is kísérd koppintással, tapssal, csettintéssel, combütéssel!

6. FORDÍTÁS

Alkossatok 3 **fős** csoportokat! Minden csoport **más versszakkal** dolgozzon! Minden tanuló más feladatot oldjon:

1. tag: a lehető legpontosabban **rajzolja le** a versszakot

2. tag: **mutogassa el** a versszakot

3. tag: **ritmizálva olvassa fel** a választott versszakot!

A csoport melyik tagja tudta a legjobban bemutatni a versszakot?

7. ÖTSOROS

Foglald össze 5 sorban Weöres Sándor versét!

1. sor: **a téma megnevezése** (1 főnév):

2. sor: **a téma leírása** (2 melléknév):

3. sor: **a témával kapcsolatos cselekvések** (3 ige vagy igenév):

.....

4. sor: **a témával kapcsolatos érzés, gondolat megfogalmazása** (4 szó):

.....

5. sor: **a téma megnevezése rokon értelmű szóval** (1 szó):

2.2 Szegedi Katalin: Lenka

Ročník: 5.

Komponenty: recepcia umeleckých textov

A tervezett tanórák száma: 2

2.2.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: určiť tému a hlavnú myšlienku literárneho textu, reprodukovať text vlastnými slovami, charakterizovať vnútorné vlastnosti a správanie postáv na základe textu, analyzovať vzťahy medzi postavami, identifikovať konkrétne informácie, porozumieť explicitným významom, vyvodiť implicitne vyjadrené významy.

Obsahový štandard: reprodukovanie literárneho textu vlastnými slovami, vyhľadávanie konkrétnych informácií z čítaného literárneho textu, vypracovanie osnovy, predvídanie obsahu literárnych textov podľa ich názvu, vyvodenie a vysvetlenie hlavnej myšlienky textu alebo jeho časti, vyhľadávanie konkrétnych informácií z čítaného alebo počúvaného literárneho textu, vysvetlenie záveru čítaného textu pomocou argumentov uvedených v texte, vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení, tvorba vlastných textov na základe poznania a zážitku z literárnych textov, prepájanie textových významov so svojimi skúsenosťami.

Témakör: **segítségnyújtás, önzetlenség, tolerancia**

A feladatlap célja: az empátia és a tolerancia erősítése

Módszertani magyarázat a tanulói feladatlap minden feladatához:

1. Mi a te szuperképességed? A feladat célja az olvasmány fókuszának, a másság elfogadásának, a tolerancia gyakorlásának az előkészítése – az osztálytársak pozitív tulajdonságainak a megerősítése. A játék addig tart, amíg mindenki egyszer sorra került, de ügyeljünk rá, hogy ne húzódjon el a gyakorlat. A játék végén megbeszélhetjük, hogy jól ismerik-e egymást a tanulók, esetleg kiderült-e valakiről valamilyen meglepetés.

2–5. Olvasás: A 4 szakasz ismétlődő feladatokat tartalmaz. Először a tanár olvassa fel az adott szakaszt, hogy a tanulók az élményszerű szövegbefogadásra tudjanak figyelni. A csillagolvasás lényege, hogy egy tanulót kinevezünk csillagnak, aki a páratlan számú mondatokat olvassa fel, a páros számú mondatot pedig az a tanuló mondja ki, akit a csillag felszólít. A szövegfeldolgozás mindig a szójelentés tisztázásával kezdődik, ezután a címadás segítségével összefoglaljuk a szakasz lényegét, majd jóslás történik – itt a tanulók engedjék szabadon a fantáziájukat, de a szöveg logikájából induljanak ki.

6. Játsszuk újra! A feladat célja a teljes olvasmány összefoglalása és drámapedagógiai jellegű adaptálása. Minden jelenetet más kiscsoport játsszon. Ha az osztály létszámához képest egy jelenetben túl kevés a szereplő, akkor több kiscsoport is eljátszhatja ugyanazt az eseményt. A kiemelt jelenetben az empátia és a tolerancia gyakorlása a cél, erre irányítsuk a figyelmet.

7. Nyitott mondatok: A feladat az olvasottak személyes jellegű alkalmazására irányul, mindenki egy mondatot mondjon, ne vesszünk el a részletekben. Figyeljünk a feladat érzékenyítő funkciójára.

8. Üzenet Lenkának: Házi feladatra is adható, az empátia gyakorlása és az egyéni vélemény felszínre hozása a cél. Ne a nyelvi-stilisztikai vonásait figyeljük az írásos gyakorlatnak, hanem a tartalmát.

Munkaszervezési formák: frontális (Mi a te szuperképességed, Olvasás, Szómagyarázat, Nyitott mondatok), egyéni (Adj címet! Üzenet Lenkának), csoportos (Játsszuk újra!)

Módszerek: drámajáték, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat, értelmezés, dramatizálás, kreatív írás

2.2.2 TANULÓI FELADATLAP

1. MI A TE SZUPERKÉPESSÉGED?

Körbeállunk, a tanár kezében van az osztály kabalája. Akinek a dobó dobja a kabalát, annak kimondja a nevét és kiemeli az egyik tulajdonságát: Én azt szeretem benned, hogy...

2. OLVASÁS – 1. szakasz

A tanári bemutató olvasást követően a csillagolvasás segítségével olvasd el az 1. szakaszt!

SZEGEDI KATALIN: LENKA (részletek)

Első szakasz:

Egy napos, őszi délután Lenka éppen az ablak mellett **kucorgott** egy széken, és elmélyülten rajzolgatott az ablakpárkányon, amikor a mamája benyitott hozzá. Egy csöppet sem lepődött meg azon, hogy a kislányát megint rajzolás közben találja, ugyanis Lenka **legjobb** barátai a **ceruzák** voltak. Meg a papírok, a tollak, a zsírkréták, a festékek, az ecsetek, és minden, amivel csak rajzolni lehetett.

– Mit **kuksolsz** itt bent a szobában ezen a szép napon? Menj ki a térre, szaladgálj egy kicsit te is a barátaiddal!

Lenka **dacosan** válaszolt:

– Nem megyek! Különben sincsenek barátaim! A gyerekek nem akarnak játszani velem, csak csúfolnak, mert...

SZÓMAGYARÁZAT

A kézzel kiemelt kifejezések közül némajátékkal mutogass el kettőt!

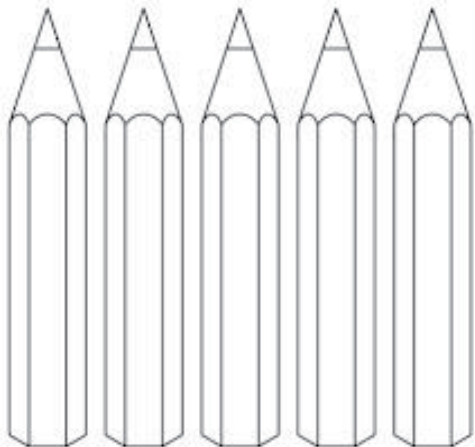
Melyik szót nem értetted az olvasott szakaszból? Tisztázd a jelentését!

ADJ CÍMET!

Találj ki egy címet az 1. szakasznak, ami összefoglalja az olvasottakat! Írd az ötleted a szövegrész fölötti kipontozott részre!

MIÉRT?

Írj 3 ötletet a ceruzákba, szerinted miért csúfolják a többiek Lenkát!

3. OLVASÁS – 2. szakasz

A tanári bemutató olvasást követően a csillagolvasás segítségével olvasd el a 2. szakaszt!

Második szakasz:

... mert... **dag**i vagyok – mondta, és bánatosan lehorgasztotta a fejét.

A mamája gyorsan magához ölelte.

– Jaj, miket beszélsz, dehogy vagy te **dag**i! Te pont így vagy szép, ahogy vagy! – vigasztalta, és egy puszit nyomott Lenka **szöszmös**z hajába. – Most pedig egy-kettő, húzd föl gyorsan a cipődet, és szaladj le játszani! Na, futás!

Lenkának nem sok kedve volt abbahagyni a rajzolást, de mit volt mit tenni: **anya szava parancs**. Így hát letette a ceruzáját.

– Majd később befejezlek! – súgta oda az elkezdett rajznak, és otthagytott mindent az ablakpárkányon. Felhúzta a kopogós lakkcipőjét, hóna alá kapta kedvenc csíkos malackáját, és leszaladt a lépcsőn. Cipősarkának kopogása még akkor is ott visszhangzott a lépcsőházban, amikor Lenka már rég a téren ácsorgott, és azon **tűnődött**, hogy merre induljon.

Ugróiskolázó lányokra lett figyelmes. Vidáman odaszaladt hozzájuk.

– Beállhatok?

SZÓMAGYARÁZAT

A kékkel kiemelt kifejezések közül némajátékkal mutogass el kettőt!

Melyik szót nem értetted az olvasott szakaszból? Tisztázd a jelentését!

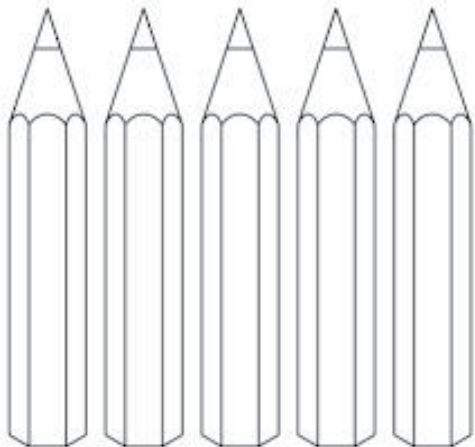
ADJ CÍMET!

Találj ki egy címet a 2. szakasznak, ami összefoglalja az olvasottakat! Írd az ötleted a szövegrész fölötti kipontozott részre!

HOGYAN TOVÁBB?

Írj 3 ötletet a ceruzákba, szerinted hogyan folytatódik a történet!

4. OLVASÁS – 3. szakasz

Harmadik szakasz:

A tanári bemutató olvasást követően a csillagolvasás segítségével olvassátok el a 3. szakaszt!

A lányok abbahagyták a játékot, és tetőtől talpig végigmérték Lenkát.

– Nem is tudnál te ugróiskolázni! Barátkozz csak a malackáddal, Röfike! – azzal kuncogva ott hagyták.

Lenka elszomorodott. Ám ahogy ott álldogált magában, észrevett néhány krétát a földön.

– Ez még jól jöhet! – gondolta, és zsebre vágta a krétákat.

Később karikázó lányokat vett észre. Egy darabig csak tisztos távolból csodálta őket. Aztán minden bátorságát összeszedve megkérdezte tőlük:

- Kipróbálhatom?

A lányok alaposan szemügyre vették a kislányt.

- Nesze, itt ez a hullahoppkarika, már ha egyáltalán beleférsz...? – azzal Lenkára vetettek egy karikát, és vihogva elszaladtak.

Lenka leforrázva odébb kullogott. A távolban ekkor egy rollerező fiút pillantott meg.

- Biztosan ő sem akar majd játszani velem – gondolta.

SZÓMAGYARÁZAT

A kézzel kiemelt kifejezések közül némajátékkal mutogass el kettőt!

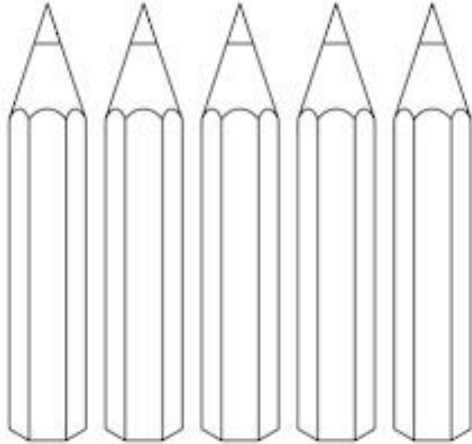
Melyik szót nem értetted az olvasott szakaszból? Tisztázd a jelentését!

ADJ CÍMET!

Találj ki egy címet a 3. szakasznak, ami összefoglalja az olvasottakat! Írd az ötleted a szöveg-rész fölötti kipontozott részre!

HOGYAN TOVÁBB?

Írj 3 ötletet a ceruzákba, szerinted hogyan folytatódik a történet!

5. OLVASÁS – 4. szakasz

Negyedik szakasz:

Lenka bánatosan zsebre dugta a kezét, de azon nyomban föl is derült az arca, mert a zsebében megtalálta az ugróiskola mellett hagyott krétákat. Nyomban hozzá is fogott a rajzoláshoz. Annyira belemerült a munkába, hogy észre sem vette, amikor a rolleres kisfiú megállt a háta mögött.

- Fú, de ügyes vagy! Hogy hívnak?
- Lenka vagyok. És te?
- Én meg Palkó. Van kedved rollerezni?

Lenka felpattant Palkó mögé a rollerra. Vidáman karikáztak körbe-körbe a téren, majdnem sötétedésig játszottak.

Lenkát meleg kakaóval várta a mamája. De mekkorát nézett, amikor a lány nem vette el tőle a finom kakaót, hanem átviharzott az előszobán, egyesén a szobájába rohant, és meg sem állt az ablakig. Amikor kinyitotta az ablakot, hogy búcsút intsen a barátjának, a szél hirtelen felkapta a párkányon felejtett rajzait. Huss, szálltak, libegtek a papírszárnyak az alkonyi szélben.

- Kösz! – kapott gyorsan Palkó egy félkész rajz után.
- Holnap is eljössz? – kiáltott le Lenka.
- Itt leszek minden nap! – fordult vissza a kisfiú. Lenka becsukta az ablakot, belekucorgott a nagy, öblös fotelba, és várni kezdte a holnapot.

SZÓMAGYARÁZAT

A kékkel kiemelt kifejezések közül némajátékkal mutogass el kettőt!

Melyik szót nem értetted az olvasott szakaszból? Tisztázd a jelentését!

ADJ CÍMET!

Találj ki egy címet a 4. szakasznak, ami összefoglalja az olvasottakat! Írd az ötleted a szöveg-rész fölötti kipontozott részre!

6. JÁTSSZUK ÚJRA!

Játszd el a következő jeleneteket!

- Lenka szobájában a történet elején
- Lenka szobájában a történet végén
- Lenka és a lányok a téren
- Lenka és Palkó a téren

7. NYITOTT MONDATOK

Tetszés szerint fejezd be valamelyik mondatot:

Lenka legfontosabb tulajdonsága az, hogy..... (mi?)

Ha valakit csúfolnának előttem, én..... (mit tennék?)

Ha engem csúfolnának, én..... (mit tennék?)

8. ÜZENET LENKÁNAK

Képzeld el, hogy a téren megláttad Lenkát, amikor a lányok kicsúfolták őt. Írja neki egy rövid üzenetet, amiben megvigasztalod őt!

2.3 Speciális módszerek

Ročník: 4.

Komponenty: kommunikációs interakció, szóbeli és írott előállítás, fogadás szóbeli szövegei

A tervezett tanóra száma: 2

2.3.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ

Végző követelmény: megfogalmazni a válaszokat a kommunikáció céljára, kiválasztani a megfelelő nyelvi elemeket a kommunikáció céljához, összegyűjteni a szükséges információkat a felkészüléshez, írott szöveg megfogalmazása, statikus és dinamikus leírás a támogató képi anyag felhasználásával, megfogalmazni a statikus leírás a támogató képi anyag felhasználásával, használni a szóbeli szöveg írott szöveg megfogalmazásához megfelelő nyelvi tudást, megtalálni az információkat a kapcsolatos szövegben, megérteni az explicit jelentést.

Tartalmi követelmény: az érvelésben a példák, tények, megértés a megfelelő leírásos szöveg, azonosítás a kulcsfontosságú információk, rendezés az információk a szövegben a különböző szempontok, az írott szöveg leírásos megfogalmazásának használata az érvelésben a különböző megbízható információs források felhasználásával az információk a saját szövegben, az írott szöveg leírásos megfogalmazásának használata az érvelésben a különböző megfogalmazási eszközök használata az írott szöveg megfogalmazásához, az írott szöveg megfogalmazásának használata az érvelésben a különböző megfogalmazási eszközök használata az írott szöveg megfogalmazásához, az írott szöveg megfogalmazásának használata az érvelésben a különböző megfogalmazási eszközök használata az írott szöveg megfogalmazásához.

Témakör: **Természet**

Módszertani magyarázat a tanuló feladatlap feladataihoz:

1. Kedvenc lábujj – frontális

A feladat célja az érdeklődés felkeltése, a tanuló gondolkodásának beindítása.

A tanár által irányított beszélgetés során a tanuló nem csak elmondják, hogy melyik a kedvenc lábujjuk, hanem próbálják megindokolni is, hogy miért. Elég csak egyszerűen indokolniuk.

2. Képes hangolódó – frontális

A feladat célja a ráhangolódás a szövegre. A képek alapján a gyerekek tudni fogják, hogy néznek ki azok az állatok, amelyekről a szövegben olvasnak.

A tanár kivetíti az osztálynak az állatok képeit, és a gyerekek így könnyebben ráhangolódnak a szöveg feldolgozására.

3. Szöveg feldolgozása – egyéni, frontális, páros

Ennél a feladatnál gyakoroljuk a technikai olvasást, továbbá fejlesztjük a szövegértési és szövegfeldolgozási készséget is.

Fontos, lenne, hogy ne csak a jól olvasókkal olvassunk, hanem a gyengébbekkel is, mert ez nem nehéz szöveg, ők is el tudják olvasni, és sikerélményük lesz. A szöveg megértésénél nagyon fontos, hogy a tanuló tisztában legyenek az egyes szavak jelentésével, ezért kell megbe-

szélni, hogy mindenki ugyanarra gondoljon, amikor olvassa a szöveget. A párosítós feladatnál a tanulónak a szövegben való tájékozódás, az explicit információk azonosítása, összefüggések megtalálása a feladata. Végül a gondolattérkép készítésénél fejlesztjük a vázlatkészítést, az összefüggések keresését és a kreativitást.

4., 5., 6., 7. feladat – egyéni, frontális, csoportos

A feladat célja a nyelvtani ismeretek elsajátítása, azok gyakorlása, alkalmazása, a szövegalkotási és szóbeli előadói készség fejlesztése. A 7. feladatot adhatjuk otthoni munkára is, és a következő órán a csoportok prezentálhatják munkájukat, amit érdemjeggyel értékelhetünk. Ennél felhívhatjuk a tanulók figyelmét a nyelvtani ismeretek alkalmazására, a helyesírásra és az érthető előadásmód fontosságára is.

2.3.2 TANULÓI FELADATLAP

1. KEDVENC LÁBBELI

A tanár utasításai szerint mindenki mutassa be a kedvenc lábbelijét! Indokoljátok is meg, miért ez a kedvencetek!

2. KÉPES HANGOLÓDÓ

Nézzétek meg, hogy néznek ki azok az állatok, amelyekről olvasni fogtok!

Sziklaugró antilop - https://www.youtube.com/shorts/_yfZTNUCoNU

Szirtiborz - <https://www.youtube.com/shorts/FFCWfo8MdBk>

Muflon - <https://www.youtube.com/shorts/8sDwuRmYcSc>

Hópárduc - https://www.youtube.com/shorts/eLOZ_K5XhU4

3. SZÖVEG FELDOLGOZÁSA

a) Olvasás

Figyelmesen olvassátok el az alábbi szöveget!

Speciális módszerek

A szárazföldi állatok a homok-és kősvatagoktól a süppedős mocsarakon át a hegy-ségek meredek sziklapárkányáig a föld minden táját meghódították. Mivel az egyes élőhelyeken eltérőek a terepviszonyok, fajaiknál az ezekhez való alkalmazkodás révén speciális mozgásformák, valamint mozgásszervek alakultak ki. Így fejlődött ki például a lófélék kemény talajra „termett” patája, vagy a tevéknél a forró homok ellen védő talppárna. Egyes állatok mozgásszervei oly mértékben idomultak élőhelyük felszíni jellemzőikhez, hogy máshol csak esetenül, lassan tudnának haladni.

A muflon a földközi-tengeri szigeteken, Szardínián és Korzikán őshonos, ahol a köves talajon a patája a növekedési ütemének megfelelően kopik. Magyarországra 1901-ben vadászati célból telepítették be. Itt is a kemény, kötött talajú részeket, valamint a hegyvidékeket kedveli, a lazább szerkezetű erdei talajon ugyanis patája hosszú marad, ami akadályozza a mozgásban.

A szassa vagy sziklaugró antilop élőhelye Afrikában található. Nem csupán ügyesen ugrándozik és szökell a sziklákon, a szakadékok felett, hanem ezt patája hegyén ágaskodva, azaz lábujjhegyen teszi. Villámgyors tempóban menekül el például a leopárd elől.

A szirti borz élőhelye Afrika szinte teljes területe. Minél szakadékosabbak a sziklafalak, állatunk annál gyakoribb. Talpuk párnája puha, érdes és különleges izomzattal van ellátva Talpmirigyei a verejtékhez hasonló váladékot termelnek, így tapadókorongként ragasztják oda az aljzathoz, ezért a lejtős felületen is biztonságban tud mozogni.

A Himalája magashegyi régiójában élő hópárduc mancsait vastagabb szőr borítja, amely nemcsak melegít és véd az éles sziklákon való mozgáskor, hanem megakadályozza, hogy az állat belesüppedjen a hóba. A többi párducénál hosszabb, prémes farkával a meredek lejtőkön egyensúlyoz, alvás közben pedig sálként tekeri a nyaka köré. A gekkók világszerte megtalálhatók. Megfigyelhetők Amerikában, Ausztráliában és Ázsiában is. Éjjel aktívak, de lehet látni őket napközben sziklákon napozni is.

Meglepően gyors mozgású hüllők, és lemezes szerkezetű lábuk segítségével még a sima üvegfelületre is képesek felmászni. Ujjpárnáikon a bőr szabad szemmel is látható lemezekre tagolódnak.

b) Érted, amit olvasol?

Beszélgétek meg a szövegben kijelölt szavak jelentését!

c) Melyik a helyes állítás? A szöveg alapján válaszd ki a helyes választ!

- A. A Magyarországon élő muflonok patája gyorsabban kopik.
- B. A szirti borz ott érzi jól magát, ahol sok a lejtő és a sziklás rész.
- C. A hópárduc mancsait takaró vastag szőrpárna lassítja a mozgását.
- D. Azért fejlődött ki a lófélék patája, hogy a puha talajon is tudjanak járni.

d) Melyik állat készíthette magáról ezt a rövid bemutatkozást?

Afrikában élek. Imádom a sziklás vidéket, ahol kedvemre szökellhetek, nem kell félnem a szakadékok felett sem, mert nagyon jó ugró vagyok. Képes vagyok a lábujjaimról elrugaszkodva ugrani.

e) Párosíts!

Hogyan alkalmazkodtak az egyes állatok a különféle terepviszonyokhoz?

Írd le a megfelelő számkombinációt! (pld. A a1)

A. szirtiborz	a. mancson vastag szőr	1. sima felület
B. muflon	b. pata lábujjhegye	2. (havas) sziklák
C. szassza	c. talpmirigy váladéka	3. kemény, köves talaj
D. hópárduc	d. lemezes lábak	4. puha aljzat
E. gekkó	e. pata	5. sziklák, szakadékok

Megoldás: -----

f) A szöveg alapján készítsetek gondolattérképet párokban!

4. FONTOS!

A tulajdonnév valakinek vagy valaminek a saját neve, mindig nagy kezdőbetűvel írjuk.

Pl. Németország, Duna, Pozsony, Zsófia,

A köznév több egyforma dolog közös neve, ezért kis kezdőbetűvel írjuk!

Pl. állat, szikla, bőr, hó

A melléknév a főnév tulajdonságait írja le. Kérdőszava: milyen?

Pl. lassú, kék, kemény

5. KERESGÉLŐ

Keresd ki, majd írd le a szövegben előforduló tulajdonneveket és a hozzájuk tartozó állatokat!

6. MONDATALKOTÁS

A szöveg alapján készíts rövid összefoglalót, saját szavaiddal írd minden egyes állatról 1-2 mondatot! A mondataidban legyenek melléknevek is.

7. HÁZI KEDVENC – CSOPORTOS FELADAT

Minden csoport mutasson be egy házi kedvencet. Most főként arra figyeljetelek, hol szeret élni az állat, milyen mozgásszervei vannak, mit szeret enni, és miért tartozik a kedvencek közé. Készítsetek egy rövid prezentációt is.

2.4 Az emberiség álma a repülés

Ročník: 4.

Komponenty: kommunikációs interakció, szóbeli és írott előállítás, tématisztasítás

A tervezett tanórak száma: 3

2.4.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: vyrozprávať text naratívneho typu vlastnými slovami; sformulovať a napísať opis s využitím podporného obrazového materiálu; vyhľadať informácie z nesúvislého textu; porozumieť explicitným významom; vyvodíť implicitne vyjadrený význam; usporiadať získané informácie; integrovať informácie, myšlienky z textu a interpretovať obsah; prepájať získané informácie so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami; viesť dialóg; zhromaždiť potrebné informácie na prípravu písaného textu.

Obsahový štandard: kultivovaný prednes hovoreného prejavu; aktívne počúvanie partnera; aplikovanie opisného slohového postupu pri opise predmetu a informačného slohového postupu; písanie opisu predmetu a oznámenia; usporiadanie informácií v texte podľa rôznych kritérií, vyvodenie súvislostí a formulovanie záverov; porozumenie explicitným a implicitne vyjadreným významom v nesúvislom texte; vyjasnenie významov nejasných slov; práca s tlačným výkladovým slovníkom; poznávanie významu a funkcie jednotlivých slovných druhov v texte; vyjadrenie myšlienok prostredníctvom jednoduchých viet: oznamovacia, opytovacia, rozkazovacia, želacia, zvolacia; správne používanie interpunkčných znamienok v jednoduchých vetách; nadviazanie kontaktu; vyhľadávanie informácií, ich usporiadanie a využívanie vo vlastnom texte.

Témakör: **Kalandok és élmények**

Módszertani magyarázat a tanulói feladatlap feladataihoz:

1. Hangolódó – frontális, egyéni

A feladat célja a téma iránti érdeklődés felkeltése, a fantázia beindítása, a beszéd- és rajzkészség összekapcsolása, fejlesztése.

2. Leíró – egyéni

A feladatban kapcsolódunk a Hangolódóra, az elképzelt és lerajzolt közlekedési eszközt (tárgyat) kérdések segítségével leírjuk. Hívjuk fel a figyelmet a rövid, tömör, lényegre törő válaszokra.

3. Tudtad ezt? – frontális

A felolvasott és megbeszélte tárgyleírások alapján megfogalmazzuk, mi az a tárgyleírás.

4. A szöveg feldolgozása – frontális, egyéni, páros, csoportos

Gyakoroljuk a nem összefüggő szöveg olvasását, fejlesztjük a szövegértési és szövegfeldolgozási készséget is. Ügyelünk a szöveg és a képek közti kapcsolat és összefüggések értelmezésére. A kiválasztott szavak jelentését az Értelmező szótárban keressük meg. A szöveghez kapcsolódó feladatok célja a szövegben való tájékozódás, az explicit és implicit információk azonosítása, a felhasználás, az összefüggések keresése, a kritikai gondolkodás fejlesztése.

5., 6., 7., 8., 9. feladat – frontális, egyéni, páros

A feladatok célja a nyelvtani ismeretek felelevenítése, az új elsajátítása, gyakorlása, alkalmazása. A 6. feladat megoldható szóban is, több kérdéslehetőséget is engedélyezve.

10. feladat – csoportos

A feladat célja a történet továbbgondolása, a fantázia, a kommunikációs és mozgáskészség összekapcsolása és fejlesztése drámapedagógiai módszerekkel.

11. feladat – frontális

A feladat célja a témával kapcsolatos információk gyűjtése, rendszerezése.

12. feladat – házi feladat

A téma lezárása, szövegalkotás anyaggyűjtés útján a nyelvtani ismeretek figyelembevételével.

2.4.2 TANULÓI FELADATLAP

1. HANGOLÓDÓ

a) Hunyd be a szemed, és képzelj el, hogy reggel nem a hagyományos módon (gyalog, kéreklárral, autóbussszal, autóval) indulsz iskolába, hanem egy „különleges repülő szerkezetel”! Megáll a ház előtt, beszállsz, felemel a levegőbe és repütlök.

Mesélj!

- Mit látsz magad alatt?
- Milyen illatot érzel a levegőben?
- Milyen hangokat hallasz odafentről?
- Kivel/mivel találkozol utad során? stb.

b) Rajzold le a „különleges repülő szerkezetet”! Legyen látványos és egyedi!

2. LEÍRÓ

a) A rajzod alapján próbáld meg szavakkal leírni (bemutatni) a „különleges repülő szerkezetet”!

Segítenek az alábbi kérdések:

1. Mi a neve?
2. Milyen az alakja?
3. Mekkora? Milyen nagy?
4. Milyen színű?
5. Miből készült? Milyen az anyaga?
6. Hogy néz ki? Milyen a felépítése?
7. Milyen részei, alkatrészei vannak?
8. Hogyan működtethető?
9. Mire használjuk?
10. Milyen személyes élmények kapcsolhatók hozzá?

b) Ha egész mondatokkal válaszoltál, és nem ismételted a szavakat, akkor a mondatokat folyamatosan olvasva egy tárgyleírást kaptál.

3. TUDDAD EZT?

A **tárgyleírás** egy olyan leírás, ami egy adott tárgyat vagy helyszínt mutat be részletesen. Célja, hogy a leírtak alapján a hallgató vagy olvasó képet alkothasson a tárgyról, vagy elképzelje a helyszínt. A tárgyleírások általában a tárgy vagy helyszín jellemzőit, tulajdonságait, elhelyezkedését, színét, formáját és más részleteit tartalmazzák.

4. A SZÖVEG FELDOLGOZÁSA

a) Olvasgató

Figyelmesen tanulmányozd át az alábbi szöveget!

Az emberiség álma: a repülés

8 ▶ Korai repülő szerkezetek

Az emberiség álma: a repülés

Az emberiség régóta álmodik a repülésről. Sokáig keresték az utat az ég felé. A hídgeballonoktól kezdve a modern repülőgépekig, sok kudarc után sikerült az embereknek az égbe emelkedniük. Bár hosszú és nehéz folyamat volt, az emberiség álma a repülésről mindig fennmaradt. Ezt tükrözi Daidalosz és Ikarosz mítosza is.

3D

Daidalosz repülése
Daidalosz sokat tanulmányozta a madarak repülését, és elhatározta, hogy szárnyakat készít. Tollakat gyűjtött, melyeket len-szállal összekötött, majd mézzel és viasszal összeragasztott. Az így készített szárnyakat ráerősítette a saját és fia testére is.

Ikarosz repülése és lezuhantása
A repülés élménye annyira megérte Ikaroszt, hogy egyre magasabbra repült, egyre közelebb a Naphoz. Annak melege pedig megolvastotta a tollakat összeráncolt mézet és viaszt. Ikarosz szárnyai így már alkalmatlanok voltak a repülésre.

Emberi izomerevel repülni nem lehetséges
Az ókori emberek azt gondolták, hogy madártollakkal készített repülni. Azonban nem sikerült. A középkorban is folytak hibaváló próbálkozások.

Görög mitológia: Daidalosz és Ikarosz
A krétai király, Minosz magához hívatta Daidaloszt, hogy építtessen vele egy útvesztőt szörnyzüllött fia, a Minótauros számára. A labirintus elkészülte után megiltotta Daidalosznak és fiának, Ikarosznak, hogy elhagyják a szigetet. Így akarta megőrizni az építmény titkát.

A repülési álmok folytatása
Bár szárnyakkal nem sikerült repülni, a repülésről nem mondták le az emberek. Bőjtötek, hogy a szél erejét kell felhasználniuk. Más módokat kezdtek találni keresni és különböző eszközöket készítettek.

Korai repülő szerkezetek 9

9 / 64

b) Érted, amit olvasol?

Nézz utána az értelmező szótárban, mit jelentenek az alábbi szavak!

- hőlégballon-
- lenszál-.....
- viasz-.....
- középkor-.....
- mitológia-.....
- labirintus-.....

Mely szavakat nem értetted még a szövegben? Keresd meg a jelentésüket!

c) Kvíz

A kiinduló szöveg alapján határozd meg, melyik állítás igaz és melyik hamis!

- = igaz
- = hamis

1.	Daidalosz és Ikarosz Kréta szigetéről próbáltak megszökni.	
2.	A szárnyak tollait mézzel és viasszal erősítették össze.	
3.	Ikarosz túl közel repült a Naphoz, ezért zuhant le.	
4.	Az ókori emberek azt hitték, hogy emberi izomerővel is lehet repülni.	
5.	A szárnypróbálgatások sikeresek voltak már az ókorban.	
6.	A szél erejének felhasználása segített új repülési módszerek kitalálásában.	
7.	A mítosz szerint Ikarosz a Napban lelte halálát.	
8.	A viasz a Nap melegétől megolvadt, ezért a szárnyak szétestek.	

d) Helyettesítgető

Daidalosz naplójából idéztünk pár sort. A napló hiányos. A te feladatod, hogy pótolod a hiányzó szavakat!

..... király engem bízott meg egy építésével szörnyszülött fia,
 számára. Az építmény elkészülte után nekem és fiamnak,
, hogy elhagyjuk szigetet. Mi azonban szembeszegültünk a király akara-
 tával. Elhatároztam, hogy készítek magunknak, amivel el tudjuk hagyni
 a szigetet. gyűjtöttem, amiket kötöttem össze,
 éspedig összeragasztottam. Így indultunk el a nagy útra.

e) Keresztrejtvény

1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

1. **Főnév:** ezzel az erővel még nem tudunk repülni →
2. **Főnév, földrajzi név:** sziget, ahonnan menekültek. →
3. **Határozott névelő:** gyakori kis szó a mondatok elején is. →
4. **Ige:** amit a madár és a hős a levegőben csinál. →
5. **Ige:** a méz és a viasz ezt teszi a Nap hatására →
6. **Főnév (természeti jelenség):** ami a szárnyakat hordozza. →
7. **Ige:** azt a történést jelöli, amikor valaki lefelé esik. →

Megfejtés: _ _ _ _ _ **Szófaja:** _ _ _ _ _

5. ALKOTÓ

Alkoss értelmes kijelentő mondatokat az alábbi szavak segítségével, majd ezeket a mondatokat számozással rakd időrendi sorrendbe!
közelebb Naphoz repült Ikarosz egyre a

.....
megolvasztotta A a viaszt melege szárnyakat Nap összetartó és mézet
.....
tartották és A viasz már szárnyakat össze méz nem a
.....
tengerbe Ikarosz a zuhant
.....

6. KÉRDEZGETŐ

Kérdezz rá a mondatokban aláhúzott szavakra!

Az emberiség régóta álmodik a repülésről.
.....
Daidalosz sokat tanulmányozta a madarak repülését.
.....
Daidalosz a szárnyakat viasszal és mézzel ragasztotta össze.
.....
A repülés élménye megrészegítette Ikaroszt.
.....
Minósz labirintust építtetett Minótauros számára.
.....

7. JEGYEZD MEG!

A mondatzáró írásjelek a következők:

Pont (.)

- A **kijelentő mondatok** végére kerül.
Daidalosz szárnyakat készített.

Kérdőjel (?)

- A **kérdő mondatok** végére kerül.
Ki volt Ikarosz apja?

Felkiáltójel (!)

- A **felkiáltó, felszólító és óhajtó mondatok** végére kerül.
Milyen fényesen ragyogott a Nap! (felkiáltó)
Ne repülj túl magasra, Ikarosz! (felszólító)
Bárcsak megmenekült volna! (óhajtó)

8. VÁLOGATÓ

Határozd meg, hogy melyik mondat milyen!

Jelölések:

óhajtó – Ó

felkiáltó – Fk

felszólító - Fsz

Daidalosz, építs nekem egy labirintust!

De jó lenne, ha közelről láthatnám a Napot!

Ez gyönyörű!

Jaj, megolvadt a viasz a szárnyakon!

Bárcsak tudna az ember repülni!

Használd a szél erejét a repüléshez!

9. PÓTOLGATÓ

Az alábbi Daidalosz-Ikarosz beszélgetésből hiányoznak a mondatzáró írásjelek. Pótold őket!

- Apám, mivel munkálsz már olyan régen _
- Szárnyakat készítek_ Neked és nekem_
- Megnézhetem őket_
- Természetesen_ Vigyázz_ Ne érj hozzá, még nem kötött meg_
- Ezermester vagy Bárcsak én is ilyen ügyeskedű lennék_

10. SZEREPJÁTSZÓ

Játsszátok el a történetet az alábbiak szerint!

Eszköz: papírcsíkok, amire szerepek és feladatok vannak írva.

Szerepek: **Daidalosz, Ikarosz, Nap, Szél, Tenger**

Játékmenet:

1. A gyerekek húznak egy szerepet.

2. Mindegyik szereplőnek **3 mondatot** kell kitalálnia a történethez kapcsolódva.
 - Daidalosz adjon tanácsot Ikarosznak.
 - Ikarosz mondja el, mit érez a repülés közben.
 - A Nap figyelmeztessen, mit tesz a viasszal.
 - A Szél biztassa vagy akadályozza a repülőket.
 - A Tenger „szólaljon meg”, amikor Ikarosz lezuhan.
3. A szereplők felolvassák a mondataikat, így közösen „újraalkotják” a történetet.

11. FILMEZŐ

Nézd meg a repülés történetéről szóló rajzfilmet!
<https://www.youtube.com/watch?v=oPvRANmD2-o>

12. HÁZI FELADAT

Nézz utána a világhálón, milyen új repülőgépfeljesztések léteznek. Írj egy ismertetőt úgy, hogy abban mind az 5 féle mondatfajta szerepeljen!

.....

.....

.....

.....

sa. A 4. feladatot oldjuk meg csoportosan! Az 5. feladat megoldható párosan, a 6. pedig egyé-
nileg, versenyfeladatként.

8. feladat – egyéni

A feladatban a tanulók gyakorolják a vázlatkészítést. Megoldható frontálisan is, ha az egyes
pontokat közösen fogalmazzuk meg.

9. feladat – frontális

A feladat célja az irodalmi ismeretek tágítása, a vers interaktív feldolgozásának befogadása,
minél több érzékszerv bekapcsolása.

10. feladat – egyéni

A feladatban a tantárgyközi kapcsolatokat próbáljuk ápolni, a fantáziát és kreativitást fejlesz-
teni.

11. feladat – frontális

A tanulók feladata gondolatok megfogalmazása, véleménynyilvánítás, szóbeli megnyilvánulás.

2.5.2 TANULÓI FELADATLAP

1. HANGOLÓDÓ

Egy rejtélyes éjszakai állatról kaptál titkos üzenetet.

a) Olvasd fel hangosan, hangsúlyosan!

Éjjel repülök, nappal pihenek,
A szárnyam van, de madár nem lehetek.
Szemem gyenge, de nem vagyok vak,
Hangokkal „látok” — hallgasd csak!

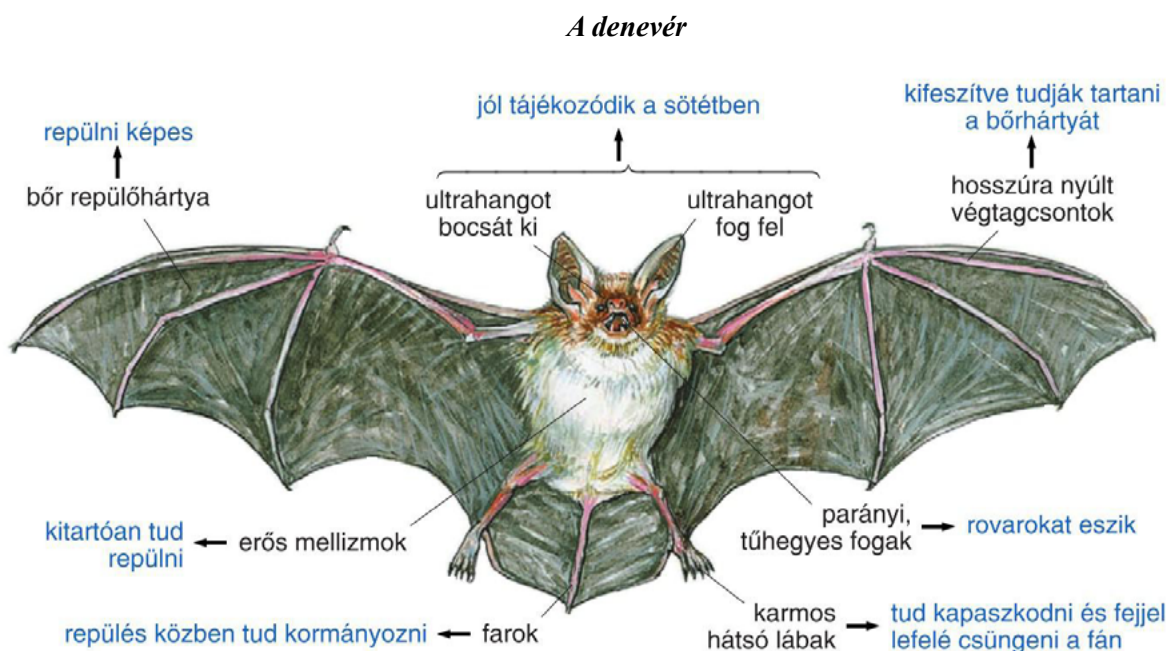
b) Derítsd ki, ki ő! A rejtvényben elrejtve megtalárod az állat nevét!

.....

2. A SZÖVEG FELDOLGOZÁSA

a) Olvasgató

Figyelmesen tanulmányozd át az alábbi szöveget!

ÉJSZAKA VADÁSZÓ, ROVAREVŐ, REPÜLŐ EMLŐS

76. ábra. „Csapong a denevér az ereszt sodorván...” – írta Arany János a Családi körben. Bizony, e kis emlősök repülése más, mint a madaraké. Testük nem lebeghet úgy, mint a madaraké, vékony bőrszárnyaikkal állandóan csapkodniuk kell. E vitorlák kifeszítésével csapongva repkednek.

b) Érted, amit olvasol?

Nézz utána az Értelmező szótárban, mit jelentenek az alábbi szavak!

- hártya-
- ultrahang-.....
- emlős-.....
- csapong-.....
- eresz-.....

Mely szavakat nem értetted még a szövegben? Keresd meg a jelentésüket!

c) Kvíz

A kiinduló szöveg alapján határozd meg, melyik állítás igaz és melyik hamis a denevér-ről!

- = igaz
- = hamis

1.	Nem hall, ennek ellenére remekül tájékozódik.	
2.	Kifeszített bőrszárnyaival csapkodva repked.	
3.	Főleg rovarokkal táplálkozik.	
4.	Karmos lábával tépi szét az áldozatát.	
5.	A kormányzást hosszú végtagjaival végzi.	
6.	Erős mellizmának köszönhetően fejfelé csüng.	
7.	Csak sötétben vadászik.	
8.	Speciális hangfrekvencián tájékozódik	

d) Kapcsolj!

Keresd ki a kiinduló szövegből, hogy a denevér melyik testrészét jellemeztük!

- Ezzel a testrésszel kormányoz.
- fogja fel az ultrahangokat.
- eszi meg a rovarokat.
- képes fejfelé lógva csüngen.
- tudja kifeszítve tartani a bőrhártyát.

3. TUDTAD EZT?

- A denevér
- az egyetlen repülni tudó emlős a világon.
 - fejfelé lógva alszik.
 - egy éjszaka alatt akár 1000 szúnyogot is megeszik.
 - több mint 1400 faja él a világon.
 - téli álmat alszik, akár csak a sün.

4. KERESGÉLŐ

- a) Írj ki a szövegből:
1. csoport: 5 tulajdonságot kifejező szót!
-
-
- Ezeknek a szavaknak a szófaja:

2. csoport: 5 cselekvést kifejező szót!

.....

Ezeknek a szavaknak a szófaja:
 csoport: 5 testrészt!

.....

Ezeknek a szavaknak a szófaja:
 a) A kiírt szavakat tedd ábécérendbe!

1.csoport

1.		2.		3.		4.		5.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

2.csoport

1.		2.		3.		4.		5.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

3.csoport

1.		2.		3.		4.		5.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

5. INNEN-ONNAN

- a) Keress ki a szövegből egy
 összetett szót
 egy igekötős igét, amelyben az igekötő az ige után áll
 toldalékos főnevet
 határozott névelőt
 múlt idejű igét
 -val, -vel ragos főnevet

b) Tedd ábécérendbe a kikeresett szavakat!

1.		2.		3.		4.		5.		6.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

6. FOLYTASD!

a) Írj szóláncot a megadott szabályok szerint!

denevér r

.....
 főnév melléknév ige melléknév főnév ige ige

b) Tedd ábécérendbe az így kapott szóláncot!

1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

7. JEGYEZD MEG!

Ha olyan szavakat kell ábécérendbe tennünk, melyek **kezdőbetűi különböznek egymástól, akkor kezdőbetűk alapján határozzuk meg a sorrendet.**

Pl. Ádám, Bence, Dominik, Levente

Ha a szavak azonos betűvel vagy betűkkel kezdődnek, **a sorrendet az első nem azonos betű ábécébeli helye határozza meg.**

Pl. Abony, Adalbert, Adony, Adorján

8. ÖTUJJAS FOGALMAZÁS

Rajzold le az egyik tenyered, és az ujjaidba írva 5 mondatban foglald össze, mit tudtál meg a denevérről!

9. VERSELGETŐ

Nézd meg a szövegben megemlített Arany János vers digitális interaktív változatát!

<https://www.youtube.com/watch?v=aljb5FCCUKY&t=263s>

10. RAJZOLGATÓ

Rajzold le, hogyan képzeld el a denevér lakóhelyét!

11. NYITOTT MONDAT

Nekem az volt a leghihetlenebb a denevérről kapcsolatosan, hogy

3.1 József Attila: Mama

Ročník: 8.

Komponenty: zážitková recepcia

A tervezett tanórak száma:
2TANÁRI ÚTMUTATÓ

3.1.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: porozumieť explicitným významom, vyvodiť implicitné významy z literárnych textov, identifikovať v texte umelecké jazykové prostriedky, reprodukovať texty.

Obsahový štandard: transformovanie literárneho jazyka na hovorenú reč, vyhľadávanie konkrétnych informácií z čítaného literárneho textu, vyvodzovanie implicitne vyjadrených významov z čítaného literárneho textu, transformovanie formy rozprávača z on-formy do ja-formy, vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z literárneho textu.

Témakör: **család**

A feladatsor célja: A Mama című vers szövegközpontú interpretálása

Módszertani magyarázat a tanulói feladatlap minden feladatához:

1. Emlékezés c. feladat: A személyes élmények felidézésén keresztül hangoljuk rá a tanulókat a témára. A feladat felhívja a figyelmet az emlékezés szubjektív működésére és érzelemfüggésére.

2. Olvasás: A verset először a tanár olvassa fel, odafigyelve az érzelmi-tartalmi-nyelvi hangsúlyok kidomborítására, majd a tanulók is olvassák el csendben a művet.

3. Sorsfordító: Versszakonként, szakaszokban értelmezzük a művet – először a szó szerinti jelentését vizsgáljuk meg (saját szavakkal össze is foglalhatjuk előtte, hogy miről szól az adott versszak), majd a metaforikus jelentésű részeket vizsgáljuk meg. Az 1. versszakot mintaképpen csoportosan, a többi párban oldjuk meg. Minden páros más-más versszakkal dolgozhat, végül frontális megbeszéléssel zárjuk a feladatot. A feladat célja a vers szó szerinti és metaforikus jelentésének a feltárása.

4. Emlékező és emlék: A versben a felnőttkori és gyermekkori én konfrontálása történik, hívjuk fel a figyelmet a kétféle idősíkra. Kérjük meg a tanulókat, hogy keressék ki a versből azt a részt, ahol világosan megjelenik az emlék múlt ideje és a jelenbeli megszólalás. A táblázat

kitöltése párban vagy kiscsoportban történik, az előző feladat mintájára ismét szétszthatjuk a versszakokat a tanulók között.

5. Változás: A gyerek és felnőtt én anyához fűződő viszonyát vizsgáljuk meg, hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a gyerek nem látja, nem érti még, milyen okok húzódnak a mama elhatárolódásának hátterében. Az érzelmi változásra is irányítsuk rá a figyelmet – a felnőtt férfi megértésére, együttérzésére a dolgozó asszonnyal szemben.

6. Mama képzeletbeli naplója: A feladat célja a nézőpontváltás, ezáltal az empátia gyakorlása, a tanulók dolga, hogy a mama bőrébe bújva, az ő perspektíváján keresztül próbálják látni az eseményeket. Felhívhatjuk itt is a figyelmet az emlékezés szubjektív működésére. A feladat otthoni munkára is adható, osztályozással vagy egyéb módon értékelhető. A gyakorlat lehetőséget biztosít ő-elbeszélés én-elbeszéléssé transzformálására.

7. Emlékváltás: A feladat lényege, hogy a versben felidézett szülő-gyerek kapcsolatot a saját élményekhez kapcsoljuk. Visszatérünk az első feladathoz, onnan kiválaszt mindenki egy emléket, amelyben a kamaszkori élettapasztalatok tükrében másképp viselkedne. A múltbeli és jelenbeli én konfrontálása a cél, de itt már a személyes élményeken keresztül, a vers mintájára történik mindez.

Munkaszervezési formák: frontális (Emlékezés, Olvasás, Emlékváltás), páros (Sorsfordító), csoportos (Emlékező és emlék), egyéni feladat (Mama képzeletbeli naplója)

Módszerek: braimstorming, beszélgetés, megbeszélés, magyarázat, értelmezés, kreatív írás

3.1.2 TANULÓI FELADATLAP

1. EMLÉKEZÉS

Idézz fel három gyerekkori emléket, ami az édesanyádhoz vagy valamelyik családtagodhoz fűz! Gyűjtsd a fürtábrába ezeknek a hívószavait!

Mit gondolsz, mennyire objektív (tényszerű, igaz, hiteles) az emlékezet? Hogyan hatnak az emlékekre az érzelmek?

2. OLVASÁS

Hallgasd meg a tanári bemutató felolvasást!

József Attila: Mama

Már egy hete csak a mamára
gondolok mindig, meg-megállva.
Nyikorgó kosárral ölében,
ment a padlásra, ment serényen.

Én még őszinte ember voltam,
ordítottam, toporzékoltam.
Hagyja a dagadt ruhát másra.
Engem vigyen föl a padlásra.

Csak ment és teregetett némán,
nem szidott, nem is nézett énrám
s a ruhák fényesen, suhogva,
keringtek, szálltak a magosba.

Nem nyafognék, de most már késő,
most látom, milyen óriás ő –
szürke haja lebben az égen,
kékítőt old az ég vizében.

3. SORFORDÍTÓ

Mit jelentenek a következő verssorok? Válaszolj a kérdésekre!

a) „nyikorgó kosárral ölében”

Miért nyikorog a kosár?

b) „én még őszinte ember voltam”

Milyen életkorra utalhat?

c) „Csak ment és teregetett némán “

Mit gondolsz, miért hallgatott a mama?

d) „nem nyafognék, de most már késő “

Miért késő a nyafogás abbahagyása?

Melyik verssort nem értetted a versből? Tisztázd ennek a jelentését is!

4. EMLÉKEZŐ ÉS EMLÉK

Olvasd el magadban újra a verset!

Kik a vers szereplői?

Mennyi idők lehetnek? Miből gondolod ezt?

.....

Töltsd ki a táblázatot!

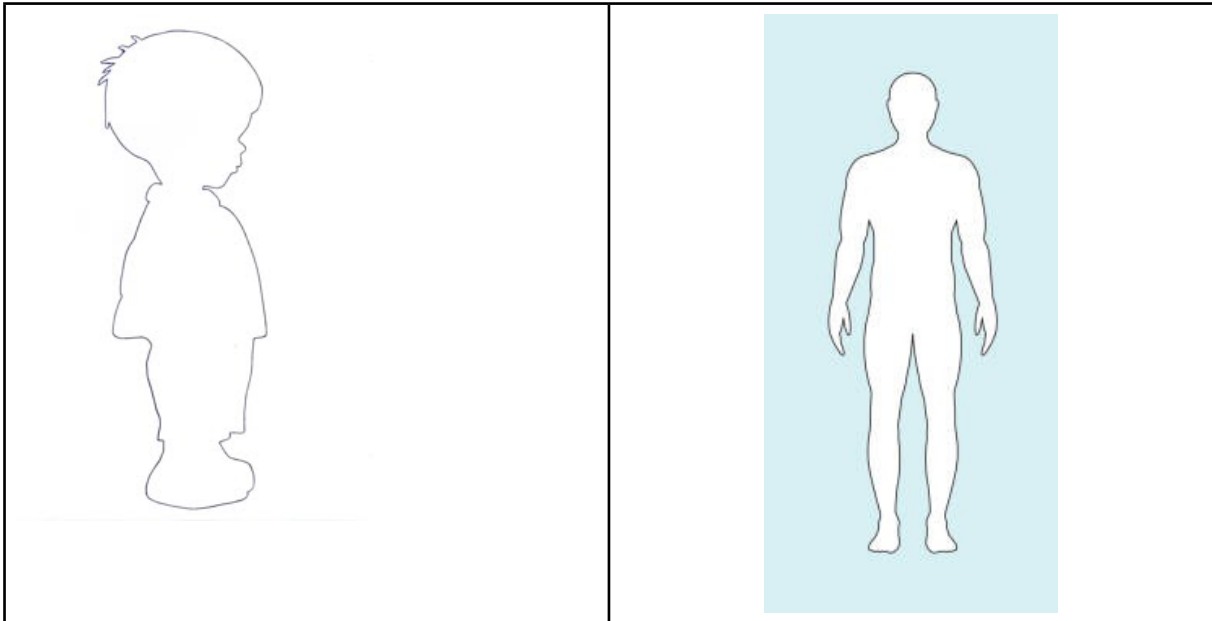
Ha valamelyik szereplő nem szerepel az adott versszakban, ikszeld ki a vonatkozó cellát!

A versszak száma:	Mit csinál a visszaemlékező felnőtt?	Mit csinál a felidézett gyerek?	Mit csinál a mama?
1.			
2.			
3.			
4.			

5. VÁLTOZÁS

Hasonlítsd össze a gyerek és a felnőtt szereplő viszonyulását a mamához! Versszakonként haladva írd az alakokba, **mit érez(het)** a mamával kapcsolatban!

Szerinted miért érzi ezt?

Cyklus 3

Milyen a gyerekkori és felnőtt visszaemlékező kapcsolata a mamával?

Mi okozza a visszaemlékező felnőttben a változást?

6. MAMA KÉPZELETBELI NAPLÓJA

Képzeld el, hogyan idézné fel a versbeli emléket a mama! Írd meg néhány mondatban, ő hogyan élhette meg az eseményeket!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. „EMLÉKJAVÍTÁS”

Az óra elején felidézett emlékek közül válassz egyet, amelyben a mostani életkorodban másképp viselkednél! Mit tennél másképp?

3.2 Tóth Krisztina: A tolltartó

Ročník: 9.

Komponenty: recepcia umeleckých textov

A tervezett tanórak száma: 3

3.2.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: uplatniť čitateľské stratégie pri spracovaní textu, porozumieť explicitným významom, vyvodíť implicitné významy z literárnych textov, analyzovať literárne texty z obsahového hľadiska a z hľadiska morálnych hodnôt, prepájať textové významy s vlastnými životnými a čitateľskými skúsenosťami.

Obsahový štandard: samostatné prerozprávanie obsahu čítaného textu, vyhľadávanie konkrétnych informácií z čítaného literárneho textu, vyvodzovanie implicitne vyjadrených významov z čítaného literárneho textu, diskutovanie o texte, prezentácia vlastnej interpretácie literárneho textu, formulovanie hlavnej myšlienky a podstaty čítaného textu, vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z literárneho textu.

Témakör: **iskola**

A feladatlap célja: szociális érzékenyítés – a kiközösítés témájának problematizálása és az empátia fejlesztése a szereplőkkel való érzelmi azonosulás révén.

Módszertani magyarázat a tanulói feladatlap minden feladatához:

1. Személyes: A feladat az olvasmány témáját készíti elő, a kiközösítéssel kapcsolatos személyes tapasztalatokat problematizálja. Ha nincsenek személyes élmények a témában, a művészetekből (pl. film, színház, irodalom) is meríthetnek példákat a tanulók.

2., 5., 8. Olvasás (1., 2., 3. szakasz): Az olvasás – a tanár döntése és a csoport sajátosságai alapján – hangos vagy néma olvasással is megvalósulhat. Minden szakasz elolvasását követően tisztázzuk az ismeretlen kifejezések, szókapcsolatok jelentését, pl. ilyen lehet az 1. szakaszban a „fogózás”. Térjünk ki a társadalmi kontextus értelmezésére is (ilyen pl. az iskolaköpenyek viselése).

3. A probléma: A feladat célja a vázlatkészítés gyakorlása, saját szavakkal történő összefoglalása, az olvasott szövegrészlet fő gondolatának, problémájának megfogalmazása. Ha a tanulói pároknak nehézséget okoz a feladatmegoldás, akkor frontálisan oldjuk meg a feladatot.

4. A probléma gyökere: A feladat célja az egymással szemben álló szereplők konfrontálása, az érzelmek és vélemények felszínre hozása. Fontos, hogy az egyes válaszok csak feltételezések, explicit nem szerepelnek a szövegben. Kérjünk indoklást is a tanulói pároktól, miért írták az adott válaszukat.

6. Ki mit csinál? Három alapvető narratológiai tényező, az események, szereplők és helyszínek társítása a cél. Mutassunk rá, hogy az egyes szereplők más-más helyzetben eltérően viselkednek. Kereshetjük ennek okát is.

7. Gyanúsítás: A feladat célja az ok-okozati következtetések gyakorlása. Mutassunk rá a véleményformálás felszínességére, illetve a gyanakvás okaira is.

9. Mi történt? A feladat célja az implicit összefüggések felszínre hozása, a tettek motivációjának felismerése, valamint az olvasói vélemény megfogalmazása, a morális értékítélet hozása. Ha nehézséget okoz egyedül megoldani a feladatot, folytathatjuk a korábban megkezdett páros munkát. Ne felejtjük el a korábbi jóslást kiértékelni.

10. Párhuzamok és eltérések: A feladat célja a történetek közti összefüggések felismerése, a komparatív gondolkodásmód gyakorlása – az ismétlődő motívumok azonosítása, egyben az eltérések felismerése. A tanár szétoszthatja az egyes párok között a megfigyelési szempontokat, nem muszáj mindenkinek minden rubrikát kitöltenie.

11. Osztálytalálkozó: A feladat célja a történet folytatásának kreatív megalkotása. A dramatizálás az egyes szereplők nézőpontját emeli ki, ezért az ő (akár elfogult) perspektívájukat kell tartalmaznia. Ha nagy létszámú az osztály, több csoport is ugyanazzal a jelenettel dolgozhat.

12. Gondold újra! Választhatunk a 11. vagy 12. feladat közül, mert mindkettő az olvasmány kreatív újragondolását kéri. Ez a feladat azonban nem a szereplők nézőpontját domborítja ki, hanem az olvasói véleményt hozza felszínre. A feladat célja az empátia fejlesztése, a szociális érzékenyítés.

Munkaszervezési formák: frontális (Személyes, Olvasás), egyéni (Olvasás, Gyanúsítás, Mi történt? Gondold újra!), páros (A probléma, A probléma gyökere, Párhuzamok és eltérések), csoportos (Osztálytalálkozó)

Módszerek: megbeszélés, magyarázat, előadás, érvelés, dramatizálás, kreatív írás

3.2.2 TANULÓI FELADATLAP

1. SZEMÉLYES

Idézz fel egy történetet, amikor az osztályban valakit megvádoltak valamivel! Te milyen szerepben voltál? Hogy élted meg az esetet?

2. OLVASÁS – 1. szakasz

Olvasd el az 1. szakaszt! Húzd alá az ismeretlen kifejezéseket és tisztázd a jelentésüket!

Tóth Krisztina: A tolltartó (részletek)

Az indigókék iskolaköpenyek és indigókékbe csomagolt füzetek és könyvek korában voltam gyerek. A hatalmas iskolaépületet mindig betöltötte az ebédlőből felszivárgó főzelékszag. Az udvaron két nagy gesztenyefa állt. Itt esett el tavaly a Rudas.

Fogóztunk, rohangáltunk a méteres törzs körül, aztán én átfutottam a túlsó oldalra. Rudas Roland kibukkant a fa mögül, ruháját gyerekekhez próbálták elérni, de ő meglódult, és hirtelen kanyarral irányt akart váltani, amikor egyensúlyát veszítve végigvágódott a földön. Rögtön felállt, hátranézett, és közben mintha nevetett volna, szétnyílt a szája, de aztán messziről is látható volt, ahogy hirtelen előnti az arcát a vér. Döbbenet bámultam, egyre többen gyűltek köré: úgy figyeltem a zibongó jelenetet, mint valami lassított némafilmet, amelynek valami véletlen folytán az összes szereplőjét ismerem. Ki lökte el a Rudast?, kérdezte Vera néni.

Hirtelen elcsöndesedtünk, húsz megszeppent gyerek bámult egymásra, hogy akkor most mi lesz. Rudas fölemelte vértől és könnytől maszatos arcát, végignézett rajtunk, tűnődött, ideoda ugrált a tekintete, aztán megállapodott rajtam. Hosszú, kitartott pillanat volt, farkasszemet néztünk az üres levegőn át, és közben nem éreztem semmit, hacsak azt nem, hogy vannak történetek és közben van sors, s hogy ennek a bizonyos sorsnak olykor semmi köze sincs magukhoz a történetekhez. Aztán a fehér gyerekkar váratlanul a levegőbe emelkedett és a kéz rám mutatott. A nevemet hallottam, azt a nevet, ami immár örökre és megváltoztathatatlanul azt a személyt fogja jelölni, aki a Rudas Rolandot fellökte, és aki hallgatott makacsul.

3. A PROBLÉMA

Töltsd ki a táblázatot!

Kik szerepelnek a történetben?	Hol és mikor játszódik?
Mi a probléma?	Hogy oldódik meg?

4. A PROBLÉMA GYÖKERE

Hasonlítsd össze az elbeszélőt és Rudast! A válaszaidat indokold is!

Szerinted ...

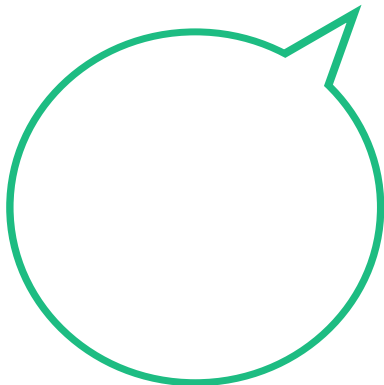
Mit **gondol** Rudas?

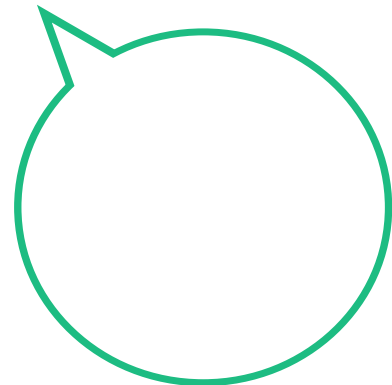
Mit **gondol** az elbeszélő?

MIÉRT?

Mit **érez** Rudas?

Mit **érez** az elbeszélő?

5. OLVASÁS – 2. szakasz

Olvasd el a 2. szakaszt! Húzd alá az ismeretlen kifejezéseket és tisztázd a jelentésüket!

Ma énekkari próba lesz, jelentette be Feri bácsi, mind a három osztály itt marad. Lemegyünk a tornaterembe. A holmiját mindenki odafent hagyta. Hangoskodtunk, vártunk, voltak, akik elkezdtek a bordásfalra mászni. Osztály, vigyázz. Sorakozó. Itt nem lehet próbálni, mégiscsak visszamegyünk a fönti terembe, majd behozunk a többi osztályból székeket.

Leültem fönt az egyik hátsó padba. Tömeg volt, negyedóra is beletelt, amíg mindenki becsoszogott a székével és helyet talált. Feri bácsi a nyitott ajtó előtt sustorgott, mellette állt a Janák Kinga. A Kingának csupa olyan holmija volt, ami csak keveseknek. Volt mágneses tolltartója is, ami lehetetlenül szép volt, elképzelhetetlenül, pazarul elegáns.

Feri bácsi arca komoly volt, amikor végre bejött. Hogy nagyon komoly dolog történt. Ami mindnyájunkat érint, sajnós. Szomorú dolog ez, de közösen kell megbeszelnünk, hiszen ez a három osztály volt csak itt, amikor levonultunk a tornaterembe. A Janák Kingának ugyanis eltűnt a tolltartója. Ellopták.

Ültünk némán a teremben, Feri bácsi végeláthatatlan ritmusban járt fel-alá, és közben magyarázott. A bűnös itt ül közöttünk. Ha bevallja, amit tett, számíthat a többiek megértésére és bocsánatára. Addig innen haza nem megyünk, amíg a tolltartó meg nem kerül.

Az énekkari próba elmaradt, ültünk a csukott ablakok mögött. Közben elmúlt egy óra, az ebédlőben ott álltak a műanyagkancsók és a hűlő leves, mi pedig hátra tett kézzel ültünk a teremben. Én ráérek, monda Feri bácsi, ma egyébként mákos tészta volt, biztosan nem szeretitek.

A Janák Kinga hátul ült, ő is meg volt széppelve, láthatólag bánta már az egész tolltartóügyet. A teremben fülledt volt a levegő, izzadtunk, egyre többen kéredeztek ki pisilni. Utoljára kérdezem, monda Feri bácsi, és az órájára pillantott.

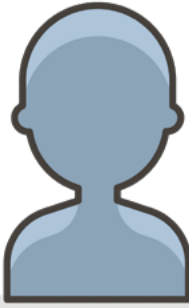
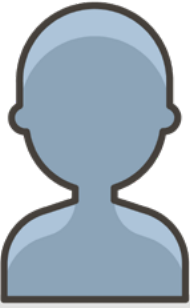
6. KI MIT CSINÁL?

Töltsd ki a táblázatot! Ikszeld ki azt a részt, amiről nincs információ a szövegben!

Mit csinál...	a tornateremben	az osztályterem előtt	az osztályban
az elbeszélő			
Feri bácsi			
Janák Kinga			
az osztálytársak			

7. GYANÚSÍTÁS

Szerinted kire gyanakszik...?

		
Feri bácsi	Janák Kinga	Az osztály

Indokold a válaszokat!

Te kire gyanakszol? Miért?

Szerinted hogyan folytatódik a történet?

8. OLVASÁS – 3. szakasz

Olvasd el a 3. szakaszt! Húzd alá az ismeretlen kifejezéseket és tisztázd a jelentésüket!

Nem tudtam, hány óra lehet, de azt valahogy megsejtettem, hogy az idő megállt, hogy soha többé nem lehet visszaforgatni a percek, hogy valami titokzatos erő az örök jelen terébe zárt bennünket, és ha mindez nem is fogalmazódott meg akkor ilyen világosan egyre elnehezülő fejemben, annyit azért megsejtettem, hogy a hozzám tartozó név erő, amely véget vethetne ennek a kimerevített pillanatnak, hogy az események nagyobb láncolatában elvész a személy jelentősége, hogy aki bűnös, az bűnösnek született, cselekedeteit tekintve szabad hát, mert bármit tesz is, a történetek térképen mindig egyazon úton halad úgyis. Hogy akár én is lehettem volna, ki tudja. Hogy talán valamikor, egy másik történetben, én voltam az.

Hosszú pillanatnak tűnt, ahogy felállt a hozzám tartozó idegen test a padban, megvárta, amíg minden szem részegeződik, majd idegen hangomon kimondta, hogy végre véget érjen a levegőtlen jelen, és hazamehessünk: Én voltam az.

9. MI TÖRTÉNT?

Töltsd ki a táblázatot!

Mit tesz az elbeszélő?	Miért teszi?
Mi a véleményed róla?	Te mit tennél a helyében?

Értékelj ki az előző feladat jóslását!

10. PÁRHUZAMOK ÉS ELTÉRÉSEK

Keresd meg a közös és eltérő pontokat Rudas Roland és Janák Kinga esete között!

	Ebben hasonlít a 2 eset	Ebben tér el a két eset
helyszín		
időpont		
szereplők		
esemény		
a probléma lényege		
a probléma megoldása		

11. OSZTÁLYTALÁLKOZÓ

Képzeld el, hogy az elbeszélő részt vesz a 10. osztálytalálkozón! Játsszátok el a következő jeleneteket:

- a) az elbeszélő beszélget Rudas Rolanddal az esetükről
- b) az elbeszélő beszélget Janák Kingával az esetükről
- c) Janák Kinga beszélget Rudas Rolanddal az elbeszélőről

12. GONDOLD ÚJRA!

Hogyan változtatnád meg a két történetet, hogy az elbeszélő „jól jöjjön ki” a történetekből? Írd át az egyik vagy másik esetet! Mit (kit) és miért változtatnál meg?

7. feladat – egyéni

A feladatot adhatjuk otthoni munkára is, amiről a tanulók a következő órán beszámolnak. Ügyeljünk arra, hogy mindenképpen elevenítsük fel a munkafolyamat leírásáról tanultakat, a leírás jellemző vonásait. A feladatot színesíthetjük azzal, hogy a tanulók az ételt el is készíthetik, a róla készült fényképet pedig csatolhatják a leíráshoz.

3.3.2 TANULÓI FELADATLAP

1. HANGOLÓDÓ

a) Nézd meg az alábbi kis videót, melyben az egészséges táplálkozásról kaphatsz hasznos információkat!

https://www.youtube.com/watch?v=_ppsLATqyd0&t=73s

b) Beszéljétek meg a látottakat!

c) Készíts magadnak egy napra étlapot úgy, hogy csak egészséges ételeket tartalmazzon!

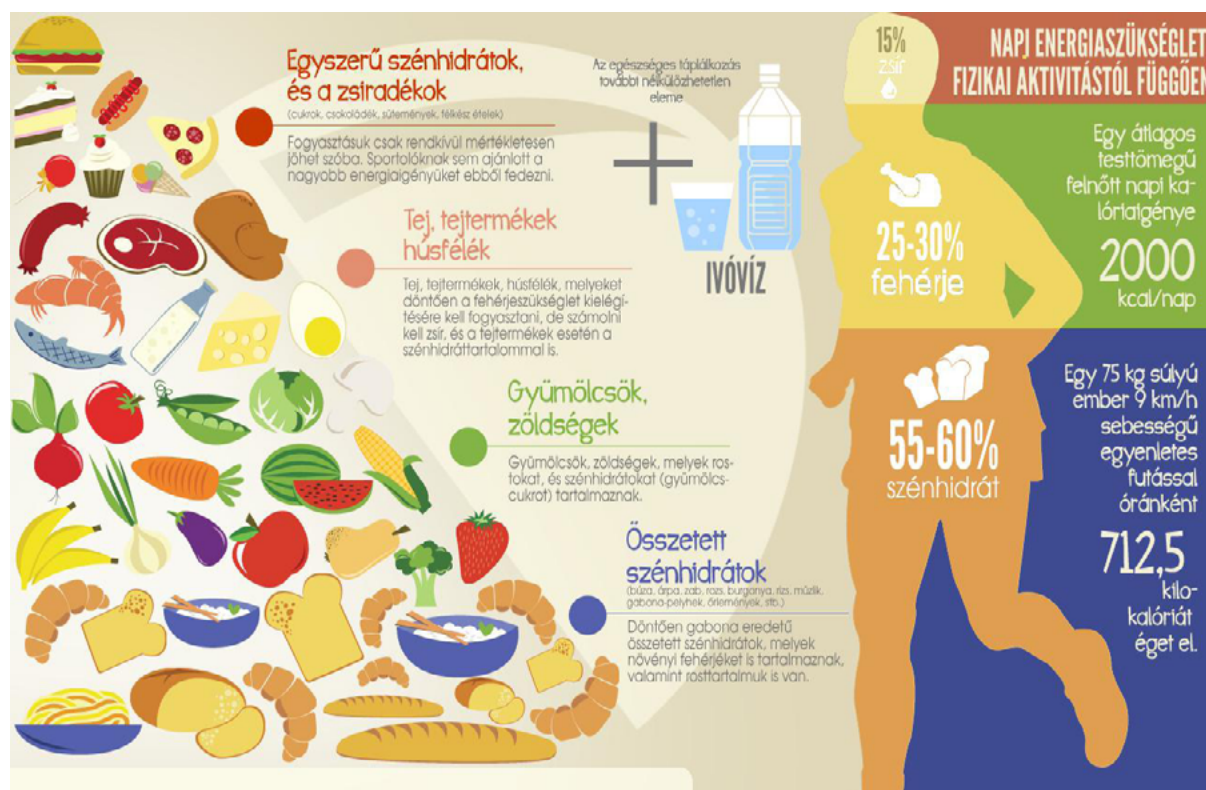
reggeli	
tízórai	
ebéd	
uzsonna	
vacsora	

2. A SZÖVEG FELDOLGOZÁSA

a) Olvasgató

Figyelmesen tanulmányozd át az alábbi szöveget!

Fontos az egészséges életmód

b) Érted, amit olvasol?

Keress meg az alábbi szavak jelentését a Wikiszótárban!
<https://wikiszotar.hu/ertelmezo-szotar/Kezd%C5%91lap>

- szénhidrát -
- fehérje -
- zsiradék -
- rost -
- kalória -

c) Kvíz

A kiinduló szöveg alapján határozd meg, melyik állítás igaz és melyik hamis!

= igaz

= hamis

A tej-, tejtermékek és húskok a fehérjék mellett szénhidrátot is tartalmaznak.	
A tejtermékekből többen kell fogyasztani, mint gyümölcsből és zöldségből.	
A burgonya és a rizs a táplálékpiramisban azonos szinten helyezkedik el.	
A sportolók az energiaigényük egy részét fedezhetik zsiradékokból is.	
Egyszerű szénhidrátból bármilyen mennyiséget fogyaszthatunk.	
A gyümölcsök és a gabonafélék egyaránt tartalmaznak rostot.	
Az egészséges táplálkozás elengedhetetlen része az ivóvíz.	
Minden étel tartalmaz egyszerű és összetett szénhidrátot is.	

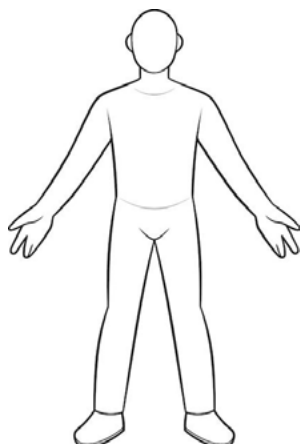
d) Válogató

Egészítsd ki a mondatot a zárójelben lévő lehetőségekből egyet választva úgy, hogy az állítás igaz legyen! A helyes válaszlehetőségeket karikázd be!

Ha a *(napi-heti-évi)* szénhidrátbevitel *(50%-59%-65 %)* -a az össz energiabevitelnek, akkor ez az egészségünk szempontjából *(kevés-elegendő-sok)*. Egy *(kevesebb mint 70 kg súlyú-75 kg súlyú-átlagos testtömegű)* *(ember-felnőtt-férfi)* *(kalóriaigénye-kalóriaégetése-kalóriavesztése)* *(2000 kcal/nap-712,5 kcal/óra)*.

e) Tervező

A kiinduló szöveg információi alapján rajzold be, kb. hány százalék a te napi szénhidrát-, fehérje- és zsírbevitel! Szóban indokold!

6. JAVÍTÓ

A kiinduló szövegben 3 helyesírási hibát vétettünk. Mindhárom ugyanazt a szabályt szegi meg. Találd meg a hibákat, és írd le helyesen a szókapcsolatokat vagy mondatokat! A javításodat indokold meg szóban!

.....

7. FŐZÖGETŐ

a) Az alábbi minta alapján írd le egy olyan egyszerű étel receptjét, amely tartalmaz összetett szénhidrátot, fehérjét, rostot és zsiradékot is!

Ügyelj arra, hogy a recept munkafolyamat-leírás! Ismételd át, mit tudsz a munkafolyamat-leírásról!

1. A recept neve:

2. Kategória: *(pl. főétel / leves / desszert / előétel / vegetáriánus / diétás stb.)*

3. Elkészítési idő:

4. Adag:

5. Hozzávalók:

6. Az elkészítés menete:

7. Tálalási javaslat:

b) Szorgalmi feladat

A recept alapján készítsd el az **ételt!**

3.4 Márai nap Kassán

Ročník: 9.

Komponenty: kommunikációs interakció, szóbeli és írott előállítás,
szövegértés

A tervezett tanóra
száma: 3

3.4.1 TANÁRI ÚTMUTATÓ

Výkonový štandard: rozvíjať dialóg; vyjadriť a prezentovať vlastný názor na danú tému s podloženými argumentmi; vytvoriť obsahovo a formálne súdržný písaný text s uplatnením daného slohového postupu; uplatniť pri písaní osvojené jazykovo-štylistické a typografické pravidlá maďarského jazyka; porozumieť a analyzovať nesúvislý text na úrovni explicitných a implicitných významov; formulovať zhrnutia a závery z textu; diskutovať v skupinách na vybranú tému; vypísať potrebné informácie z informačného zdroja; zhromaždiť informácie k textu; používať pri tvorení obrazovo-slohového prejavu jazykové prostriedky podľa použitého žánru textu; prezentovať obrazovo-slohový prejav; analyzovať slohové prejavy iných.

Obsahový štandard: uplatniť zásady konverzácie: stručnosť, jasnosť, konkrétnosť; vyjadrovanie kľúčových pojmov a názorov; aplikovanie výkladového (úvaha, prednáška, referát) a informačného (pozvánka, plagát, program) slohového postupu; vyhľadávanie podstatných informácií; systematizácia a sumarizácia získaných informácií; porozumenie explicitných a implicitných významov v nesúvislom texte; uplatňovanie osvojených pravopisných pravidiel: pravopis zemepisných názvov, inštitúcií a odvodených prídavných mien; skupinová diskusia na vybranú tému; vyhľadávanie vhodných informácií; zapísanie a spracovanie informácií pri tvorbe textu; kultivovaný prednes obrazovo-slohového prejavu; funkčné prepájanie jazykovej a obrazovej zložky.

Témakör: **A kultúrák közti hasonlóság és különbség**

Módszertani magyarázat a tanulói feladatlap feladataihoz:

1. Hangolódó – frontális, egyéni

A feladat célja a témára való hangolódás, Márai Sándor Füves könyve részletének meghallgatása, a részletben felmerülő téma (a barátság) kibontása, véleményformálás, szövegalkotás, a megalkotott szöveg ismertetése.

2. Tudtad? – frontális

A hangolódóban lévő szövegalkotás műfajának elméleti tudnivalóit tartalmazza. A megírt szövegeket elemezzük, és összefoglaljuk, mit kell egy elmélkedésnek tartalmaznia. Az elméleti információhalmaz ismertetése előre is hozható, hogy a tanulók tudják, milyen szempontok alapján elmélkedjenek a barátságról.

3. A szöveg feldolgozása – frontális, egyéni, páros

Gyakoroljuk a nem összefüggő szöveg olvasását, fejlesztjük a szövegértési és szövegfeldolgozási készséget is. A nem érthető szavak jelentését beszéljük meg! A szöveghez kapcsolódó

feladatok célja a szövegben való tájékozódás, az explicit és implicit információk azonosítása, az összefüggések keresése, időrendi sorrend felállítása, időpontok, számadatok összekapcsolása eseményekkel.

4. feladat – egyéni vagy csoportos

A feladat célja a nyelvtani ismeretek felelevenítése. Megoldható csoportos foglalkozásként, akár gyorsasági versenyfeladatként is.

5., 6. feladat – egyéni, frontális

A helyesírási feladat célja a földrajzi és intézménynevek -i képzős alakjainak rögzítése, gyakorlása. Az intézménynevek -i képzős alakjaihoz kapcsolódó Jegyezd meg! pontot (6.) a megoldás előtt ismertessük, majd a feladatmegoldás után rendszerezzünk! Adjuk egyéni feladatként, hogy lássuk a tanulók munkáját!

7. feladat – frontális

A feladat célja, a kiinduló szöveg vizualizálása. A programról készült hang-képes beszámoló láttatja a tanulókkal az egyes rendezvényeket. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy az ezt követő projektfeladtnál szükség lesz a kisfilmben elhangzott információkra.

8. feladat – csoportos

Ismertessük a témákat **és** a formákat! Adjunk lehetőséget a tanulóknak, hogy ők maguk alakíthassák ki a csoportokat, a témát vagy válasszák, vagy kihúzzák! Tegyük lehetővé az interethozzáférést anyaggyűjtés céljából! Az előkészületi munkák időigényesek, adjunk elég időt a feldolgozáshoz! Minden csapat prezentáljon! A feladatmegoldást értékeljük!

9. feladat – frontális

A feladat célja a szóbeli megnyilvánulás, a véleménynyilvánítás, az indoklás gyakorlása.

10. feladat – házi feladat

A feladat célja a tantárgyak összekapcsolása (irodalom-nyelvtan-földrajz), az intézménynevek és azok -i képzős alakjai helyesírásának gyakorlása, rögzítése.

3.4.2 TANULÓI FELADATLAP

1. HANGOLÓDÓ

a) Nézd meg az alábbi kis videót, melyben Márai Sándor: Fűves könyv című művéből láthatsz/hallhatsz egy részletet: https://www.youtube.com/watch?v=MJIXb7jKb04&list=RDMJIXb7jKb04&start_radio=1

b) Neked mit jelent a barátság? Mondj kulcsszavakat, melyek a barátság szó hallatán az eszedbe jutnak!

c) Írj egy összefüggő gondolatsort a barátságról! Elmélkedj!

.....

.....

.....

.....

.....

2. TUJTAD?

Az *elmélkedés* egyfajta fogalmazás, melyben egy adott témát mélyebben átgondolunk, kifejtünk és kifejezünk. Általában egy bevezetésből, egy kifejtésből és egy befejezésből áll, és a célja a figyelemfelkeltés, a téma kifejtése és a gondolatok összefoglalása.

3. A SZÖVEG FELDOLGOZÁSA

a) Olvasgató

Figyelmesen tanulmányozd át az alábbi szöveget!

MÁRAI NAP KASSÁN

Megemlékezés az író születésének 125. évfordulója alkalmából

2025. április 11., péntek

Program:

Helyszín: Márai Sándor Emlékiállítás, Mészáros utca 35., Kassa

15:00 – Köszöntő: Jarábik Gabriella, a Szlovák Nemzeti Múzeum
– A Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma igazgatója

- Kocsis Miklós szobrászművész Márai mellszobra gipszmintájának ünnepélyes felavatása. Dr. B. Szabó Gábor budapesti ügyvéd adománya.
- Grosschmid Kató naplójának hasonmás kiadása. Bemutatja Ötvös Anna történész.

Helyszín: Márai Sándor tér, Kassa

16:00 – Megemlékezés és koszorúzás Márai Sándor szobránál.
Ünnepi beszédet mond dr. Hetey Ágota, Magyarország kassai főkonzulja és Jaroslav Polaček főpolgármester

Helyszín: Márai Stúdió, Timonova 3., Kassa

17:00 – Hirtling István Márai estje "Élet, bor, humor" címmel.
Közreműködik: Mészáros Tibor és Tárkány-Kovács Bálint
Köszöntő: Venyercsan Pál, a Liszt Intézet – Magyar Kulturális Központ Pozsony igazgatója

Logók: hu Liszt Intézet Pozsony, Kultúrális Központ Pozsony, Múzeumok Hálózat, Nemzeti Múzeum, Kultúrális Központ Pozsony, KLUB NÁRODNOSTNÍCH MENŠÍN, KOŠICE, MSCA, MÁRAI SÁNDOR, KULT MINOR

b) Érted, amit olvasol?

Mely szavakat nem értetted a szövegben? Keresd meg a jelentésüket!

c) Kvíz

A kiinduló szöveg alapján határozd meg, melyik állítás igaz és melyik hamis!

= igaz

= hamis

A programok helyszíne: Kassa, Mészáros u. 35.	
A megemlékezésen ketten is felszólaltak.	
A késő délutáni műsor előadója Pozsonyból érkezett.	
A Márai Sándor téren álló szobor adományozója egy budapesti ügyvéd volt.	
A rendezvényt több intézmény is támogatta.	
Márai Sándor nevét Kassán sok minden viseli.	
A rendezvényt az író születésének évfordulóján tartották.	
Magyarországnak nincs Kassán képviselője.	

d) Rendezgető

Számozással rakd időrendi sorrendbe a rendezvény eseményeit!

	Grosschmid Kató naplójának bemutatása
	Koszorúzás Márai Sándor szobránál
	Hirtling István Máraiestje
	Kocsis Miklós szobra gipszmintájának felavatása
	A kassai főkonzul ünnepi beszéde
	Jarábik Gabriella köszöntője

e) Számolgotó

Számadatokat keresünk, ezeket írd a megfelelő helyre!

Melyik évben született Márai Sándor?	
Hánykor kezdődött a megemlékezés, ahol a főpolgármester mondta az ünnepi beszédet?	
Hányas házszámot kellett keresni annak, aki a Márai estre akart menni?	
Hányadik hónapban született Márai Sándor?	
Hány órára kell érkeznie annak, aki több eseményen is szeretne részt venni?	

4. KERESGÉLŐ – PÁROS FELADAT

a) Keress ki a szövegből:

5 személynevet	4 földrajzi nevet	5 intézménynevet	1 címet

b) A kiírt személyneveket tedd ábécérendbe!

1.		2.		3.		4.		5.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

5. ÁTALAKÍTÓ

a) A 8. feladatban kiírt földrajzi neveket alakítsd át -i képzős alakokká!

1.		2.		3.		4.	
----	--	----	--	----	--	----	--

b) A 8. feladatban kiírt intézményneveket alakítsd át -i képzős alakokká!

1.		2.		3.		4.		5.	
----	--	----	--	----	--	----	--	----	--

6. JEGYEZD MEG!

Az intézménynevek **-i** (néha **-beli**) képzős származékaiban a tulajdonnévi vagy az azzal egyenértékű tag(ok) nagy kezdőbetűjét megtartjuk, a köznévi elem(ek)et pedig kisbetűvel kezdve írjuk.

alapforma:

-i képzős forma

Egészségügyi Minisztérium

egészségügyi minisztériumi

Madách Színház

Madách színházi

Országos Széchényi Könyvtár

országos **Széchényi könyvtári**

7. FILMEZŐ

Nézd meg a szövegben megemlített eseményről készült hang-képes beszámolót!

<https://www.youtube.com/watch?v=-FPr312s50g>

8. PROJEKTELŐ

1. csoport (világháló segítségével)

Márai kassai vonatkozásai

Nézz utána, hogyan ápolják ma a Márai-hagyatékot Kassán! Tarts erről egy előadást az osztálytársaidnak!

2. csoport

Írj beszámolót a plakáton lévő eseményekről úgy, mintha te is részt vettél volna a programokon!

3. csoport (világháló segítségével)

Mutasd be osztálytársaidnak a szövegben megemlített kassai Márai-szobrot, és az átadásra került Márai mellszobor gipszmintáját!

4. csoport

Készíts meghívót a szövegben található Márai-estre!

9. NYITOTT MONDAT

Te milyen eseménnyel gazdagítottad volna még a rendezvényt? Ötletelj!

.....

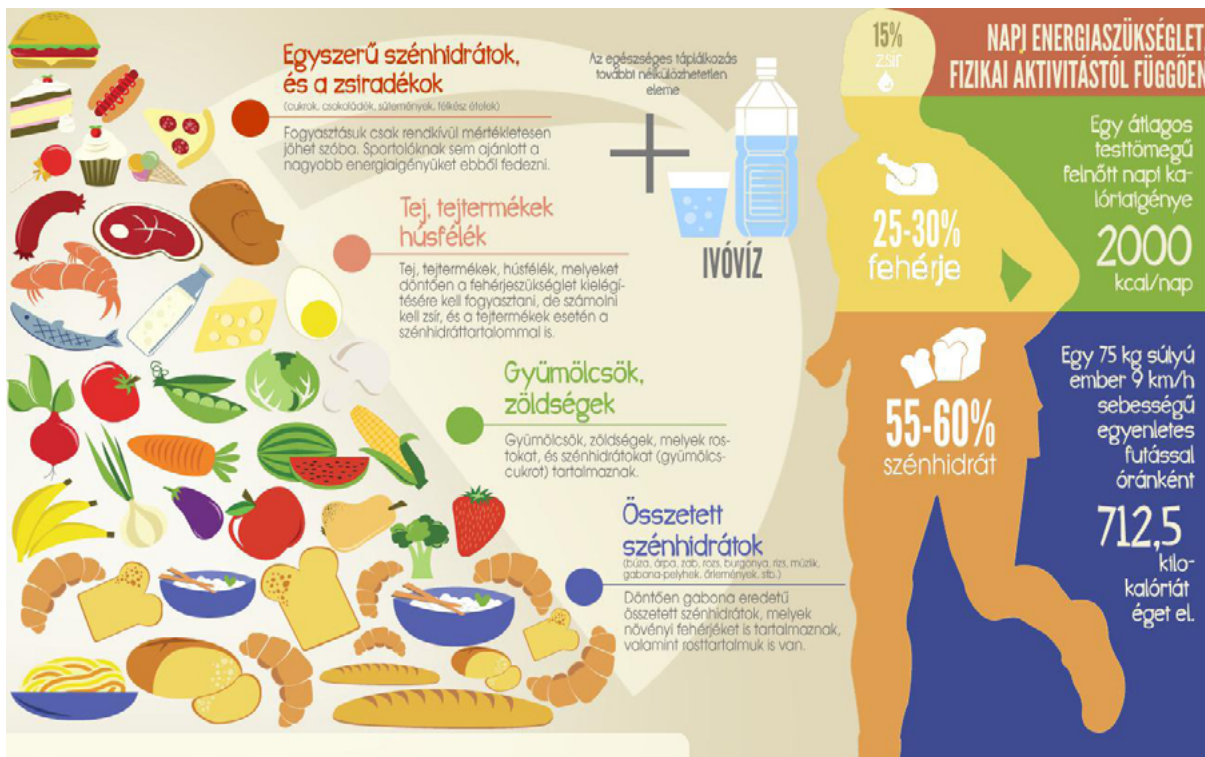
10. HÁZI FELADAT

- a) Keresd a világháló segítségével olyan létező intézményeket, melyek Márai Sándor nevéhez köthetőek!
- b) Tüntesd fel azt is, melyik városban, országban vannak!
- c) Írd le az intézménynevek -i képzős alakjait is!

- a)
- b)
- c)

PRÍLOHA

Použitě texty

8 ▶ Korai repülő szerkezetek

Az emberiség álma: a repülés

Az emberiség régóta álmodik a repülésről. Sokáig keresték az utat az ég felé. A hőgömböktől kezdve a modern repülőgépekig, sok kudarccal sikerült az embereknek az égbe emelkedniük. Bár hosszú és nehéz folyamat volt, az emberiség álma a repülésről mindig fennmaradt. Ezt tükrözi Daidalosz és Ikarosz mítosza is.

3D

Daidalosz repülése
Daidalosz sokat tanulmányozta a madarak repülését, és elhatározta, hogy szárnyakat készít. Tollakat gyűjtött, melyeket lenszállal összekötött, majd mézzel és viasszal összeragasztott. Az így készített szárnyakat ráerősítette a saját és fia testére is.

Ikarosz repülése és lezuhanása
A repülés élménye annyira megérintette Ikaroszt, hogy egyre magasabbra repült, egyre közelebb a Naphoz. Annak melege pedig megolvastotta a tollakat összetartó mézet és viaszt. Ikarosz szárnyai így már alkalmatlanok voltak a repülésre.

Emberi izomerővel repülni nem lehetséges
Az ókori emberek azt gondolták, hogy madártollakból készített szárnyak segítségével tudnak repülni. Azonban nem sikerült. A középkorban is folytak hiábavaló próbálkozások.

A repülési álmok folytatása
Bár szárnyakkal nem sikerült repülni, a repülésről nem mondták le az emberek. Rájöttek, hogy a szél erejét kell felhasználniuk. Más módokat kezdtek tehát keresni és különböző eszközöket készítettek.

Görög mitológia: Daidalosz és Ikarosz
A kréai király, Minósz magához hívatta Daidaloszt, hogy építtessen vele egy útvesztőt szármászületű fia, a Minótauros számára. A labirintus elkészülte után megtöltötte Daidalosznak és fiának, Ikarosznak, hogy elhagyják a szigetet. Így akarta megőrizni az építmeny titkát.

Korai repülő szerkezetek < 9

MÁRAI NAP KASSÁN

Megemlékezés az író születésének 125. évfordulója alkalmából

2025. április 11., péntek

Program:

Helyszín: Mára! Sándor Emlékkiállítás, Mészáros utca 35., Kassa

15:00 – Köszöntő: Jarábik Gabriella, a Szlovák Nemzeti Múzeum – A Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma igazgatója

- Kocsis Miklós szobrászművész Mára! mellszobra gipszmintájának ünnepélyes felavatása. Dr. B. Szabó Gábor budapesti ügyvéd adománya.
- Grosschmid Kató naplójának hasonmás kiadása. Bemutatja Ötvös Anna történész.

Helyszín: Mára! Sándor tér, Kassa

16:00 – Megemlékezés és koszorúzás Mára! Sándor szobránál. Ünnepi beszédet mond dr. Hetey Ágota, Magyarország kassai főkonzulja és Jaroslav Poláček főpolgármester

Helyszín: Mára! Stúdió, Timonova 3., Kassa

17:00 – Hirtling István Mára! estje "Élet, bor, humor" címmel. Közreműködik: Mészáros Tibor és Tárkány-Kovács Bálint
Köszöntő: Verencyan Pál, a Liszt Intézet – Magyar Kulturális Központ Pozsony igazgatója

Logók: Liszt Intézet Pozsony, Nemzeti Múzeum, Szlovák Nemzeti Múzeum, Mára! Sándor Emlékkiállítás, Klub Národnostných menšín Pamätná izba Sándora Mára!ho, KOŠICE, MSKA, SAKBÁK, KULT MINOR

Fények az avar alatt egy őszi barátság meséje

Írta: Szabados Melinda

Rajzolta: Pelikán Panna

Ahogy teltek a hónapok, a varázskert lassan aranyba és rozsdamarta vörösbe öltözött. A napfény már nem simogatott olyan melegen, mint nyáron, a levegő friss és fanyar lett, és minden reggel harmatcseppek csillogtak a fűszálakon. A kis fa levelei is elkezdtek színesedni – egyik napról a másikra sárgák, majd narancsszínűek lettek, mígnem az első levél vidáman pörögve lehullott.

– Megérkezett az őszi! – kiáltotta örömmel Bora, a pillangó, aki mostanában egyre ritkábban szállt fel, mert a hideg levegő megborzongatta a szárnyait.

Móric, a kis nyúl meleg, őszi sálát kötött a nyakába, és kíváncsian túrt bele a puha avarba, ami vastagon beborította a fa környékét.

– Hallgassátok csak! – suttogta váratlanul Rozmaring, a sün. – Valami zörög odalent!

A kis állatok odasereglettek, és egészen halkán, óvatosan figyeltek. Az avar alól apró neszek hallatszottak: susogás, surrogás, mintha valaki csúszna-mászna a száraz levelek alatt.

– Ez a Rovarváros zaja – szólalt meg egy új hang. A hang egy katicabogártól jött, akit eddig még senki sem látott a kertben. – Szonja vagyok, a bogarak küldötte.

Móric a fülét hegyezte. – Bogarak küldötte? Van valami üzeneted a számunkra?

Szonja komolyan bólintott.

– Az őszi a rovarok legfontosabb időszaka. Készülődünk a télre. Szükségünk van segítségre, mert a nagy szél már elfújta néhány odúnkat, és az avar sem olyan meleg, mint tavaly. A barátságotok sokat jelentene most.

A kis fa azonnal lehajította egyik ágát, és így szólt:

– Akkor építsünk együtt rovarmenedéket! Az én lehullott ágaim, leveleim, a sün gallygyűjtő tudománya és Móric fürgesége pont elég lesz!

Rozmaring lelkes lett.

– Építsünk házat minden bogárnak, szállást a pókoknak, föld alatti járatot a hangyáknak! És ne felejtsük el a szentjánosbogarakat sem!

Bora még egy-két meleg, puha virágszirom-maradványt is hozott, amit az utolsó nyári napokból őrzött meg. Szonja vezetésével a varázskert lakói összefogtak, és pár nap alatt egy egész „avarfalu” épült ki a fa tövében. A dióhéjakból lett házikók, falevelekből készített tetők, és mohával bélelt alagutak ideális lakhelyet nyújtottak a rovaroknak és bogaraknak.

Esténként meleg fény derengése szűrődött ki az avar alól – a szentjánosbogarak hálából fénykoncertet adtak.

Egy derűs őszi estén Szonja megköszönte a segítséget:

– Tudjátok, sokan nem is törődnek velünk, bogarakkal. De ti nemcsak észrevettetek minket, hanem otthont is adtatok. Ez az igazi barátság.

A kis fa meghatódott.

– A barátság nem attól függ, mekkorák vagyunk, hanem attól, mekkora szívvel figyelünk a másikra – mondta csendesen.

Rozmaring sün a menedékek körül bókászott, ellenőrizve, hogy minden lakó jól van-e. Móric leveleket terített le extra takarónak, Bora pedig esti dalocskát dúdolt a szunnyadó rovaroknak.

Ahogy a levelek egyre sűrűbben hullottak, a varázskert egyre csendesebb lett. Lassan mindenki felkészült a télre, de most már nem félelemmel, nyugalommal, hiszen tudták, hogy nincsenek egyedül.

A kis fa lehunyta „szemeit”, és úgy álmódott: tavasz jön majd újra, és a barátság, amit most ősszel szőttek össze, tavasszal új hajtásként fog kibújni a földből – pontosan ott, ahol most egy kis katica mesél esti mesét egy hangyababának az avar alatt.

És a csillagok, ott fent, talán sosem ragyogtak még ennyire barátságosan.

Zoznam odporúčaných literárnych diel pre 2. a 3. cyklus

2. cyklus

Školské prostredie

Kányádi Sándor: *Bandukol az őszi nap*

Békés Márta: *Hétfőn a hetes még nagy úr*

Lackfi János: *Lányok dala; Fiúk dala*

Zelk Zoltán: *Az állatok iskolája*

Bán Zsófia: *Vagánybagoly és a harmadik Á (úryvok)*

Rodina

Zelk Zoltán: *Este jó – Lackfi János: Este rossz*

József Attila: *Altató – Vörös István: Ébresztő*

Takács Zsuzsa: *Rejtjeles tábori lap*

Az öregember és a pokróc

Zágoni Balázs: *Tortás mese*

M. Csepécz Szilvia: *Kicsi, kisebb, legkisebb (úryvok)*

Szabó Magda: *Tündér Lala (úryvok)*

N. Tóth Anikó: *Tükörkönyv (úryvok)*

Bálint Ágnes: *Szeleburdi család (úryvok)*

Janikovszky Éva: *Velem mindig történik valami*

Gimesi Dóra: *Csomótündér (úryvok)*

Jedlá

A legfinomabb falat

Kiss Ottó: *A tortagyilkos éjszakája*

Döbrentey Ildikó: *Duci*

Jeney Zoltán: *Miért szeretek otthon ebédelni*

Varró Dániel: *Lecsöppenő Kecöp Benő*

Scheer Katalin: *A bonbonkirálykisasszony*

Fésűs Éva: *A palacsintás király (úryvok)*

Príroda a zvieratá

A békakirály – Kertész Erzsi: Iszup

Petőfi Sándor: *Anyám tyúkja – Lackfi János: Apám kakasa*

Petőfi Sándor: *Pató Pál úr; Arany Lacinak*

Kányádi Sándor: *Feketerigó*

Nemes Nagy Ágnes: *Lila fecske*
Varró Dániel: *Andris beszélget az állatokkal* (úryvok)
Czigány Zoltán: *Csoda és Kósza, mint boltosok*
Berg Judit: *Rumini* (úryvok)
Nyulász Péter: *Helka* (úryvok)

Dobrodružství a zážitky

Pilinszky János: *Aranymadár* (úryvok)
Tankó Sirató Károly: *Tengerecki Pál*
Nemes Nagy Ágnes: *Hol lakik Bors néni?*
Weöres Sándor: *Csiribiri – Vörös István: Cserebere*
A macskacica – Tamás Zsuzsa: Macskakirálylány (úryvok)
Mészöly Miklós: *Tréfás mese*
Petőfi Sándor: *János vitéz* – Szabó Borbála: *A János vitéz-kód* (úryvok)

Pomoc, obetavosť a tolerancia

Világhírű Szép Miklós – Lázár Ervin: *A legkisebb boszorkány* (úryvok)
Andersen: *A rút kiskacsa*
Szegedi Katalin: *Lenka; Palkó* (úryvok)
Oscar Wilde: *A boldog herceg*
Lázár Ervin: *A Négyszögletű Kerek Erdő* (úryvok)
Békés Pál: *A Féőlény* (úryvok)
L. Frank Baum: *Óz, a nagy varázsló* (úryvok, adaptácia)
Molnár Ferenc: *A Pál utcai fiúk* – Bosnyák Viktória: *Tündérboszorkány* (úryvok)

3. cyklus

Školské prostredie
Ágai Ágnes: *Nemzedék*
Karinthy Frigyes: *Tanár úr kérem* (úryvok – Röhög az egész osztály) – N. Tóth Anikó: *Tanárnő kérem* (úryvok)
Németh László: *Lányaim* (úryvok)
Nógrádi Gábor – Nógrádi Gergely: *A másik felet is meg kell hallgatni*
Vámos Miklós: *Pofon*
Tóth Krisztina: *A tolltartó*
Szabó Magda: *Abigél* (úryvok)
Leiner Laura: *A Szent Johanna gimi* (úryvok)
Garaczi László: *Pompásan buszozunk!* (úryvok)

Rodina

Petőfi Sándor: *Egy estém otthon*

Arany János: *Családi kör* – Lackfi János: *Zsámbéki kör*

József Attila: *Mama*

Szabó Lőrinc: *Lóci óriás lesz*

Ingrid Sjöstrand: *Anyuban azt nem bírom*

Siv Widerberg: *Jó, ha nővére van az embernek*

Kiss Ottó: *Apa nagy sportember*

Mikszáth Kálmán: *Lapaj, a híres dudás*

Kosztolányi Dezső: *A kulcs*

Kosztolányi Dezső: *Pacsirta* (úryvok)

J. K. Rowling: *Harry Potter és a Bölcsek Köve* (úryvok)

Méhes György: *Micsoda társaság* (úryvok)

Nógrádi Gábor: *Hogyan neveljünk...?* (úryvok)

Jedlá

Móricz Zsigmond: *Tragédia*

Krúdy Gyula: *Utolsó szivar az Arabs Szürkénél*

Szécsi Noémi: *Vega vagyok*

Cserna Szabó András: *Legenda a bárányfejlevesről*

Emma asszony (Ignotus): *A Hét szakácskönyve* (úryvok) – Dragomán György: *Főzőskönyv* (úryvok)

Zvieratá

Jean de la Fontaine: *A róka és a holló* – Romhányi József: *A Róka és a Holló* (úryvok):

A téma, Első variáció, Második variáció

Mészöly Miklós: *Csengős bárány* – Németh Zoltán: *Adhatok egy pofont?*

R. Kipling: *A dzsungel könyve* (úryvok)

Szabó Magda: *Sziget-kék* (úryvok)

Krajina a príroda

Petőfi Sándor: *Az Alföld*

Juhász Gyula: *Magyar táj, magyar ecsettel*

Tóth Árpád: *Körúti hajnal*

Babits Mihály: *Messze... messze...* – Kovács András Ferenc: *Messze... messze...* (úryvok)

Kosztolányi Dezső: *Üllői-úti fák*

Weöres Sándor: *Galagonya* – Lackfi János: *Kukorica*

Fekete István: *Tüskevár* (úryvok)

Dobrodružství a zážitky

Mark Twain: *Tom Sawyer kalandjai* (úryvok)

Daniel Defoe: *Robinson Crusoe* (úryvok)

William Golding: *A legyek Ura* (úryvok)
Michael Ende: *Momo* (úryvok)
J. R. R. Tolkien: *A Gyűrűk Ura* (úryvok)
Csukás István: *Vakáció a halott utcában* (úryvok)
Irene Adler: *Sherlock, Lupin és én* (úryvok)
Dóka Péter: *Az ellopott zsiráf* (úryvok)

Vlast, vojna, hrdina

Csodaszarvas-monda
Arany János: *Toldi* (úryvok)
Margit-legendá
Balassi Bálint: *Egy katonaének* – Lackfi János: *Plaza Balassi*
Kölcsey Ferenc: *Huszt, Himnusz*
Vörösmarty Mihály: *Szózat*
Petőfi Sándor: *Nemzeti dal, Egy gondolat bánt engemet..., Szabadság, szerelem...*
Arany János: *A walesi bárdok*
Ady Endre: *A föl-földobott kő, A magyar Ugaron*
Radnóti Miklós: *Nem tudhatom, Hetedik ecloga*
Örkény István: *Tóték* (úryvok)
Márai Sándor: *Egy polgár vallomásai* (úryvok)

Spoločnosť a spoločenské problémy

Mikszáth Kálmán: *A néhai bárány*
Móricz Zsigmond: *Hét krajcár*
Illyés Gyula: *Puszták népe* (úryvok)
Wéber Anikó: *El fogsz tűnni* (úryvok)
George Orwell: *Állatfarm* (úryvok)

Formovanie osobnosti/dospievania

Ágai Ágnes: *Kamaszságok*
Ingrid Sjöstrand: *A felnőttek furcsák néha*
Karinthy Frigyes: *Találkozás egy fiatalemberrel*
Janikovszky Éva: *A tükör előtt*
Dragomán György: *Ugrás*

Láska

Kőműves Kelemen
Arany János: *Tetemre hívás*
Petőfi Sándor: *Szeptember végén*
Vörösmarty Mihály: *Szép Ilonka*

Juhász Gyula: *Milyen volt...*

Babits Mihály: *Szerelmes vers*

Tóth Árpád: *Esti sugárkoszorú*

Ady Endre: *Szeretném, ha szeretnének, Őrizem a szemed, Lédával a bálban*

József Attila: *Mikor az uccán..., Rejtelmek*

Varró Dániel: *sms*

Jókai Mór: *Az arany ember (úryvok)*

Mikszáth Kálmán: *Az a fekete folt*

Mikszáth Kálmán: *Szent Péter esernyője (úryvok)*

Móricz Zsigmond: *Pillangó (úryvok)*

Békés Pál: *Ottília*

Humor

Csokonai Vitéz Mihály: *Zsugori uram, Szerелеmdal a csikóbőrös kulacshoz*

Arany János: *A tudós macskája, A fülemile*

Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél – Kilencedik fejezet, melyben a bolgár kalauzzal cseveg bolgárul, s a bábeli nyelvzavar édes rémületét élvezi (úryvok)*

Örkény István: *Egypercesek – Egy meghasonlott tulipán, Hogylétemről*

Rideg Sándor: *Indul a bakterház (úryvok)*

Tamási Áron: *Ábel a rengetegben (úryvok)*

Grendel Lajos: *Nálunk, New Hontban (úryvok)*

Zs. Nagy Lajos: *Egy bűvész története*

Darvasi László: *Trapiti – Kovács Lajos, a gonosz feltaláló (úryvok)*

Zmysel života a viera

Kazinczy Ferenc: *A nagy titok*

Kosztolányi Dezső: *Akarsz-e játszani, Mostan színes tintákról álmodom*

Tóth Árpád: *Meddő órán*

Balassi Bálint: *Adj már csendességet*

Ady Endre: *Hiszek hitetlenül Istenben, Az Úr érkezése*

József Attila: *Tiszta szívvel, Születésnapomra* – Varró Dániel: *A Bús, Piros Vödör dala*

Radnóti Miklós: *Razglednicák (úryvky)*

Szabó Lőrinc: *Tücsökzene (úryvky)*

Weöres Sándor: *Valse triste*

POUŽITÁ LITERATÚRA

Zelk Zoltán: Mesék a természetről, Móra Kiadó, Budapest, 2020

Dörmögő Dömötör, 2025 szeptember

Laura Howell: Élet a kertben, Pannon-Literatúra Kft., 2009

Módszertani segédlet az irodalom tanításához. Oktatási Hivatal, Budapest, 2018

Mesék és ismeretterjesztő szövegek szerepe az anyanyelvi nevelésben, Módszertani ajánlás az 1-3. évfolyam tanítói számára. Sulinet Tanári Tudásbázis

Bagoly, I., Kiss, B., Mártonfalvi, Zs.: *Mozgás és vándorlás földön, vízen, levegőben*. Graph-Art., 2012.

József Attila: Mama. In: Magyar elektronikus könyvtár, József Attila összes versei. Url: <https://mek.oszk.hu/11800/11864/html/1934.html#mama>.

Szegedi, K. Katalin: Lenka. Csimota Kiadó, Budapest, 2010.

Tóth Krisztina: A tolltartó. In: Beszélő, 2005. június – július, 10. évfolyam, 6. szám. Url: <http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-tolltarto>.

Weöres Sándor: Csiribiri. In: Tiszatáj, 1999. szeptember, 62. szám. Url: https://epa.oszk.hu/00700/00713/00097/pdf/tiszataj_EPA00713_1999_09_mell_01-12.pdf.

<https://doktorgodeny.hu/az-egeszseges-taplalkozas-alapjai-79348>

<https://www.mozaweb.hu/Microcurriculum-581845>

<https://rozsnyovidek.sk/events/event/marai-nap-kassan-megemlekezes-az-iro-szuletese-nek-125-evforduloja-alkalmabol/>

Maďarský jazyk a literatúra

**Metodická príručka k vyučovaniu maďarského jazyka
a literatúry pre 1., 2. a 3. cyklus základných škôl
s vyučovacím jazykom maďarským**

Autori:

Mgr. Andrea Győző
Mgr. Kornélia Várady
PaedDr. Gyöngyi Ledneczka, PhD.
doc. Gabriella Petres, PhD.
Mgr. Judit Ürge
PaedDr. Lívia Tímárová

Recenzenti:

PaedDr. Rudolf Radics, PhD.
Mgr. Líliana Bolemant, PhD.

Jazyková úprava:

PhDr. Martin Lokša

Grafické spracovanie:

Michal Orel

Vydal: NIVaM
Vydanie: prvé
Formát: elektronický
Rok vydania: 2026

ISBN: 978-80-565-1690-4
EAN: 9788056516904

